

Buk fɔ Daniel

Cecil N. Wright

Introdyushɔn

Di tradishɔnal we fɔ si am na dat Daniel in sef rayt di Buk fɔ Daniel, ɔ ɔdasay na in dikteshɔn, insay di fayv sentiwdɔd bifo Krays Dis na chalenj bay di mɔdan kritik dem, bɔt, we nɔ biliv pan prediktiv prɔfesi, fɔ bɔku pan di sekɔn pat pan di buk ɛn wan pat pan di fɔs pat na den kayn tin den de. So, den se den rayt am sɔmtɛm insay di fɔs haf pan di sekɔn sentiwdɔd bifo Krays bay sɔm ɔda pɔsin we den nɔ no we i rayt am to wan pɔsin we den kɔl Daniel ɛn bɔku pan di tin den we den bin ripresent as prediktiv na bin istri ɔlredi-- bɔt den nɔ bin de ɛkspekt se i go bi bɔku bɔku wan rid kwik kwik wan fɔ mek den chalenj am as predikshɔn. Bay di sem we, den de aks kwestyɔn bɔt di kredibiliti fɔ ɛni ples usay problem kin de fɔ sɔpɔt am wit di sekyula istri we den sabi, ɛn den kin tɔk se den na jɔs lay lay stori. Bɔt fɔ tru, den kin tray bak fɔ mek bɔku pan di ɔda pat den na di Baybul nɔ get wan respekt fɔ den kayn tin den de.

Di pɔsin we rayt den not ya biliv se di tradishɔnal we aw pipul den de si tin dɔn pruv se i pɔsibul pas di wan we di wan den we nɔ biliv, ɛn i gri se na so i bi. Bɔt di wan den we de kɔndɛm wi de du savis, bikɔs den de fos wi fɔ chek di rizin den we mek wi get fet pas fɔ jɔs gri wit am, ɛn fɔ no ɛni problem eria we kin de. Den tin ya kin get fɔ du mɔ wit di gap den we de na di infɔmeshɔn (di kwaliti fɔ di sekyula ɛn bak di baybul istri we de fa bak), we di pɔsin we biliv ɔ di pɔsin we nɔ biliv nɔ de na di pozishɔn fɔ gi am yet. Bɔt bak ɛn bak, pipul den we nɔ biliv di Baybul dɔn de atak den lek fɔ mek di tradishɔnal we aw pipul den we biliv nɔ de si tin, na fɔ mek den kam fɔ no leta fɔ mek den no se na tru. Sɔm pan dis dɔn bi tru we i kam pan Daniel in Buk in sef. Taym so faw don bi rili in favour. ɛn Daniel in sef na in wi Masta atest am se na in rayt am ɛn na prɔfet (Matyu 24: 15) So wi nɔ nid fɔ shem fɔ aksept am se na di fɔs tɛm, ɛn as tru tru istri ɛn prɔfesi we de tɔk bɔt wetin go apin, ileksef wi ebul fɔ ful-ɔp ɔ wi nɔ ebul fɔ ful-ɔp insay ɔl di gap den na di fɔs wan ɔ ɔndastand ɔl di sekɔn wan. Bɔt, fɔ di mɔs pat, wi go notis sɔm patikyula problem eria den we wi go notis pan sɔma autlayn fɔ di buk sef pas fɔ notis am ya.

Di buk get 12 chapta den, di fɔs wan na introdukshɔn to di wan ol dɔkyument. Di fɔs siks chapta den na bɔt istri tin den we get fɔ du wit Daniel ɛn tri padi den we den bin ker go na Babilɔn slev frɔm Juda, ɛn den rayt den insay di tɔd pɔsin. Di las siks chapta den, we den rayt bɔku pan di fɔs pɔsin, rayt difrɛn drim den bɔt Daniel (ɛn sɔntende den kin ɛksplen den) we get fɔ du wit (1) difrɛn neshɔn den ɛn ɛmpaya den we afɛkt di istri fɔ Izrel, ɛn semweso (2) bɔt wan kɪndɔm we Gɔd fɔ mek dat go tinap sote go, bɔt di ɔda wan den go dɔnawe wit am. Di fɔs siks impɔtant fɔ mek pipul den ɔndastand di las siks. Bɔt fɔ sɔm rizin, we den nɔ ɛksplen insay di tɛst, we nɔ get natin fɔ du wit ɛni strɔkchɔral difrɛns, ɛn we den nɔ gi ɛni ɛksplen we go satisfy am atɔl, den rayt Chapta 2: 4b to Chapta 7 insay Arameik (ɔ, Sirian ɔ Kaldi), di langwej na di land we den bin kapchɔ, ɛn di ɔda wan den na Ibru, we na den yon langwej. Di Buk fɔ ɛra, we den rayt to pipul den we den bin ker go bak na Judia, na so den rayt am semweso -- Chapta 4: 8 to 6: 18 ɛn 7: 12-26, insay Arameik.) Bɔt Adam Klak bin tɔk bɔt Daniel fayn fayn wan se: 'As di Kaldian den bin rili bisin bɔt di istri ɛn di prɔfesi den frɔm chap. ii. 4 to di end pan chap. vii., den rayt di wan ol tin insay Kaldi; bɔt as di prɔfesi den we stil de tɔk bɔt di tɛm den we bin dɔn pas di Chaldean kɪndɔm, ɛn we rili get fɔ du wit di Chɔch ɛn Gɔd in pipul den jɔs lek ɔltin, den rayt den insay di Ibru langwej, dis na di langwej we Gɔd bin pik fɔ sho ɔl in advays den we i bin gi ɔnda di Ol Testament we get fɔ du wit di Nyu Testament.'

We i kam pan di rizin fɔ di Buk we Daniel rayt, i tan lek se ɛlikot in Kɔment bɔt di Ol Baybul rili fayn fɔ tɔk sɔm pat pan dis: 'Fɔs, i impɔtant fɔ komplɪt di kɔntinyu we di rivyu de kɔntinyu. Di tɛm we den bin ker den go na ɔda kɔntri di Izrelayt bin get di Lɔ, di Prɔfet den, ɛn di Oli Buk den bifo am so fa as den bin dɔn tek den insay di kanɔn. Den tin ya bin du fɔ tich am wetin Gɔd want, di sho se i go kam bak frɔm we den bin dɔn ker am go na ɔda kɔntri,

en di Mesaya fə kam bak. Bəʔ, lək aw wi bin dən tək ɔp [bəʔ nɔ de insay dis kot], dən go dən tink se di Mesaya in tēm fə apin jɔs afta dən dən kam bak frəm di say we dən bin de kər am go na ɔda kəntri. Di buk we Daniel rayt bin kərəkt dis we aw pipul dən bin de tink en redi Izrəl fə di tēm we dən go put an pan bitwin di tēm we dən go dən fə kər di pipul dən we dən kapchɔ dən en di tēm we di Mesaya go kam. Dən glori de dən de nɔ go ebul fə kam te wan tēm dən pas we dak fa fawe pas ɛni wan we dən nɔ no yet. Infakt, jɔs lək aw di tin dən we Ayzaya ɛn Jerimaya rayt bin mek di Izrelayt dən tink se dən go kər dən go as slev, na so di wan dən we Daniel bin rayt bin mek i luk fə sɔm tēm we dən go mek i sɔfa afta i dən kam bak frəm ɛplɔya; bəʔ di sem tēm dən bin kərəj am wit di sho se di tēm we dən go mek i sɔfa nɔ go pas di sɔri-at we Gɔd go sɔri fə in savant dən go ebul fə bia.' ɛn afta we i tək bəʔ tu ɔda rizin dən, i sɔmariz wit wan sentens, lək dis: 'So wi kin se di tin we di Buk fə Daniel tək bəʔ na (1) fə gi wan mis link insay di chen fə kontinyu fə rivyɔ [as we wi tək bəʔ na di kot we wi dən tək bəʔ]; (2) fə sɔpɔt Izrəl bitwin di dawt ɛn fred we di Exail bin mek; (3) fə sho to wan neshɔn we biliv bɔku gɔd dən [di Babilonian dən] di pawa we go de sote go fə di Wan tru Gɔd' -- na dat mek, i de sho 'mishɔnari abit,' lək aw ɛlikot bin dən tək am bifo tēm.

To sɔm mak, Daniel na bin to di Ol Testament wetin Reveleshɔn bi to di Nyu Testament. Infakt, sɔm pan di tin dən we de sho di las wan, kɔmɔt frəm di fɔs wan. Dən bak, pan ɔl we di big pat pan Reveleshɔn na apɔkalips, wan pat pan Daniel de bak. Infakt, i tan lək se i dən set di tɔyn fə wan rash ɔf apɔkalips dən we nɔ get inspekshɔn insay trɔbul tēm frəm di sekɔn sentiwdɔd BC to di sekɔn sentiwdɔd AD

Na wan chapta-by-chapta sɔmari ɔ ɔvaviu nɔmɔ dən go gi naw, pas nɔmɔ as ɛksplenayshɔn not dən kin i tan lək se i nid fə mek i klia, ɔ fə ɔndastand am fayn, ɔ fə mek dən tək mɔ bəʔ am.

Chapta 1

NEBUCHADNEZAR

Chapta 1: Insay di tɔd ia we Jeoyakim kiŋ na Juda bin de rul (607 bifo Krays), Nebukaneza kiŋ na Babilɔn kam na Jeruselem ɛn kam rawnd am. Sɔm pan di pipul dən we dən bin kapchɔ (606 bifo Krays) na Daniel ɛn tri kɔmpin dən fə 'di sid kiŋ ɛn di bigman dən,' we dən bin gi speshal trenin fə sav na Nebukaneza in kɔt ɛn gɔvment, ɛn dən bin get bɔku fav frəm di kiŋ pan ɔl we dən bin get indipendens ɛn dən bin de bien Gɔd. Daniel kontinyu fə 'ivin te to di fɔs ia we kiŋ Sayrɔs bin de rul' (536 bifo Krays, afta di Babilɔn kiŋdɔm bin dən fɔdɔm pan di Midia ɛn Pashia dən insay 538 bifo Krays). Infakt, dən ivin tək bəʔ wan vishɔn we Daniel bin get insay 'di tɔd ia we Sayrɔs bin bi kiŋ na Pashia' (10: 1), we min se i bin stil de alayv insay 534 ɔ 533 bifo Krays bəʔ i nɔ min se i bin stil a pat pan di gɔvment da tēm de. I bin dən kontinyu fə rul te to di tēm we di kiŋ dən na Babilɔn we nem Nebukaneza (605-562 bifo Krays), Ivil-Merodak (562-560 bifo Krays), Negriglisa (560-? bifo Krays), Nabonidɔs (55-538 bifo Krays), ɛn Belshaza (we na Nabonidus ɛn kɔrjɛnt, we dən kil insay 538 bifo Krays); dən te to di tēm we Dayrɔs we na di Midya bin de rul (538-536 bifo Krays) ɛn te to di tēm we Sayrɔs di Pashian bin de rul Babilɔn (536-530 bifo Krays) -- pas 70 ia. (Fə di las wan, luk 5:31; 6:28.)

Nebukaneza na bin Nabopolasa in pikin, di fɔs kiŋ na di Chaldean Dynasty (625-605 BC), ɛn i bin wok as lida fə in papa in ami insay di las ia dən we di las wan in layf. I bin dən mared bak wan gyal pikin we Sayaksares, we na bin kiŋ na di Midya dən, in gyal pikin, we in papa bin dən mek wan agriment wit we rili impɔtant pan pɔlitiks. Iv-Merodak, we wi bin dən tək bəʔ as pɔsin we tek in ples, na bin in pikin. Belshaza, we wi bin tək bəʔ bak as di las pɔsin we tek in ples, nɔto in pikin, pan ɔl we dən bin de kɔl am Belshaza in papa (5: 2, 11, 18). Dat go dən bi jɔs bikɔs na in na bin pɔsin we bin de bifo am we bin rili impɔtant, nɔto in gret gret granpa. Bəʔ i tan lək se in papa we nem Nabonidɔs bin mared Nebukaneza in gyal pikin, bəʔ afta Nabonidɔs bin dən bi kiŋ ɛn Belshaza bin dən big. So, i bin fə dən bi Nebukaneza in step-granpikin, ɛn insay da we de, dən go dən kɔl Nebukaneza in papa.

Di nem we wi bin dɔn tɔk bɔt Belshaza nɔ fɔ kɔnfyus wit Belteshaza, di Kaldian nem we dɛn gi Daniel. Dɛn bin gi di tri Ju pipul dɛn we Daniel bin de wit -- Ananaya, Mishael, ɛn Azaya -- di nem dɛn bak we na Shedrak, Mishak, ɛn Abed-nigo.

Chapta 2: Insay di sekɔn ia we Nebukaneza bin de rul, i bin drim wan drim we bin de mɔna am we i nɔ bin ebul fɔ mɛmba, ɛn Daniel bin sho di drim ɛn aw i bin ɛksplen am as i bin get am insay wan vishɔn we i bin si na net. I bin tan lek big imej, in ed we dɛn mek wit gold, in brɔst, ɛn in an dɛn na silva, in bɛle, ɛn in shɔl dɛn na bras, in fut dɛn na ayen, ɛn fut dɛn pat na ayen ɛn sɔm pat na kle; ɛn dɛn kɔt wan stɔn kɔmɔt na wan mawnten we nɔ get an, we nak di imej na in fut ɛn brok ɔl in pat dɛn we tan lek chaf ɛn di briz kɛr am go, wit di stɔn we tɔn to big mawnten we ful-ɔp di wan ol dunya. Di imej bin ripresent 4 wɔl kɪŋdɔm ɔ ɛmpaya dɛn we bin de afta dɛnsɛf - Babilɔn (we Nebukaneza bin de bifo), Mɛdo-Pashian, Gris, ɛn Roman -- ɛni wan pan di wan dɛn we tek in ples bin dɔn win di wan we bin de bifo am ɛn mek am pat pan inɛf. ɛn di stɔn bin de sho wan kɪŋdɔm we di Gɔd we de na ɛvin go mek ɛn we nɔ go ɛva pwel bɔt i go brok brok ɛn it ɔl di ɔda kɪŋdɔm dɛn we dɛn sho -- bay we i du dat to di las wan.

Chapta 3: Nebukaneza di kɪŋ mek wan big imej we dɛn mek wit gold, i mek am na di ples we dɛn kɔl Dura we de na di provins na Babilɔn, i invayt ɔl di bigman dɛn na in kɪŋdɔm fɔ de de fɔ di dedikeshɔn we dɛn gi am, ɛn i tɛl ɔlman we bin de de fɔ fɔdɔm pan di sawnd fɔ myuzik ɛn fɔ wɔship di gold imej ɔ ɔdasay insay di sem awa dɛn fɔ trowe am na faya we de bɔn. Daniel in tri padi dɛn nɔ bin gri fɔ du wetin dɛn se ɛn dɛn bin trowe dɛn na di faya ɔfna we bin wam sevin tɛm pas aw dɛn bin de du am, bɔt wan enjel bin jɔyn dɛn ɛn sɛn dɛn witout ɛni bad tin, ɛn dis bin mek dɛn promot dɛn na di kɪŋdɔm ɛn Nebukaneza bin mek lɔ agens ɛnibɔdi we nɔ tɔk ɛnitin agens dɛn Gɔd . (Dɛn nɔ tɔk bɔt Daniel inɛf bɔt dis. I kin bi se in wok bin nid fɔ de ɔdasay instead fɔ de na dis tɛm.) Dɛn nɔ tɔk di de we dɛn go du wetin wi dɔn tɔk bɔt.

Chapta 4: Nebukaneza bin drim ɔda drim we bin de ambɔg am we nɔbɔdi nɔ bin ebul fɔ ɛksplen pas Daniel. Na wan pawaful tik we dɛn tɛl am fɔ kɔt ɛn pwel pas in stɔp ɛn rut, midul gras ɛn animal dɛn we de na di fil, ɛn wet wit di dyu na ɛvin fɔ sevin ia. Di tik bin tinap fɔ di kɪŋ inɛf, we go kray ɛn dreɔ am frɔm mɔtalman, in ples fɔ de wit di animal dɛn na di fil, usay i go it gras lek kaw ɛn wet wit di dyu na ɛvin, fɔ sevin ia, te i fɔ no 'se di Wan we de oba ɔlman de rul na mɔtalman in Kɪŋdɔm, ɛn i de gi am to ɛnibɔdi we i want.' Di kɔmand fɔ lɛf di stik ɛn di rut dɛn na di tik bin min se di kɪŋdɔm go sho to Nebukaneza 'afta dat yu go no se di ɛvin de rul.'

Di tin dɛn we wi dɔn tɔk bɔt nɔ get deti bak, bɔt insay wan ia i bigin fɔ apin. We Nebukaneza bin de waka na di kɪŋ in os na Babilɔn, i bin se: 'Nɔto dis big Babilɔn we a dɔn bil fɔ mi kɪŋ ples, wit di pawa we a get ɛn fɔ mek a get glori fɔ mi bigman?' We di wɔd bin stil de na in mɔt, wan wɔys kɔmɔt na ɛvin se: 'O Kɪŋ Nebukaneza, dɛn tɛl yu se: Di Kɪŋdɔm dɔn kɔmɔt nia yu, ɛn dɛn go dreɔ yu frɔm mɔtalman, ɛn yu go de wit di animal dɛn fɔ di fil; dɛn go mek yu it gras lek kaw; ɛn sevin tɛm go pas oba yu; te yu no se di Wan we Ay Pas ɔl de rul na mɔtalman in Kɪŋdɔm, ɛn i de gi am to ɛnibɔdi we i want.' Na da sem awa de, dɛn dreɔ am frɔm man dɛn. In ia bin de gro lek igl dɛn fɛda, ɛn in nel dɛn bin tan lek bɔd dɛn klos.

We di tɛm we dɛn dɔn pik dɔn, in ɔndastandin kam bak ɛn i gri ɛn prez di Gɔd we de na ɛvin -- pan ɔda tin dɛn we i se 'ɔl in wok na tru, ɛn in we dɛn na jɔstis; ɛn di wan dɛn we de waka wit prawd i ebul fɔ put dɔŋ' (v. 37). In kɪŋdɔm bin get bak di glori we i bin get trade, 'ɛn dɛn ad big big pawa to am' (v. 36). ɔl togɛda, i bin rul fɔ 43 ia (605-562 bifo Krays).

Chapta 5: Belshaza, we na Nebukaneza in step-granpikin ɛn las Kaldian kɪŋ na Babilɔn, bin mek wan big festival fɔ wan tawzin pan in masta dɛn -- we wi no frɔm ɔda say dɛn se i bin de insay di ia 538 bifo Krays We i bin de drink wayn bifo in gɔst dɛn , i tɛl di gold ɛn silva tin dɛn we in 'papa' Nebukaneza bin tek frɔm di dɛn fɔ brɪŋ tempul na Jerusalem; ɛn in ɛn in masta dɛn, in wɛf dɛn, ɛn in wɛf dɛn, bin de drink frɔm dɛn we dɛn bin de prez 'di gɔd dɛn we dɛn mek wit gold, ɛn silva, bras, ayen, wud, ɛn stɔn' -- i klia se na bay wilful akt fɔ provok ɛn fɔ agens di Gɔd

we de na evin en di Ju pipul den. 'Na da sem awa de, wan man in an finga den komot, en rayt oba di kandul pan di plasta we de na di wol na di kin in os.' Di kin si di an we de rayt, pan ol we i no bin ebul fo rid wetin den rayt, en i bin so fred dat 'di joun den na in lon den los, en in ni den bit wan pan di oda wan.' We i bin de tok to di sensman den na Babilon, i promis enibodi we go rid en eksplen di an raytin se den go mek am 'di tod rula na di kingdom' -- in papa, Nabonidus, we na bin fos pan ol we i bin don ritaia di som ia we don pas, en in sef sekon as korijent. Bot we nobodi no bin ebul fo rid o eksplen di raytin en noto di kin nomo bin rili wori bot in masta densef bin konfyus, di kwin (i go mos bi se na Belshaza in step-mama), we i yeri bot di tin, i kam insay di pati os en tel di kin no fo wori igen bot fo sen fo kam kol Daniel, we bin don sav Nebukaneza da kayn we de en naw i go 'sho.' di intapriteshon' fo Belshaza. We den kam wit Daniel, i bin eksplen di drim we no fayn as i min se, 'God don kont yu kingdom, en don mek i don; den wej yu na di balans, en den si se yu no get natin; yu kingdom don sheb, en gi am to di Midya en Pashia den,' Bot pan ol dat, Belshaza bin tel Daniel fo wer pepul klos, put gold chen na in nek, en den bin tok se na in fo bi di tod rula na di kingdom. Bot da net de bin rili bad. Bikos insay de den kil Belshaza, en 'Darius we komot na Midya bin get di kingdom' (vs. 3031).

Di aydentiti fo 'Darius the Mede' don mek problem fo di wan den we de rayt skripcho en di wan den we de rayt bot istri. Dayros na bin wan nem we buku pipul den bin de yuz na Pashia. Bot insay dis egzampul, den kol am 'di Midia' lek se den de yuz di nem Dayros fo mek i difren from oda rula den. I apin bak na 11: 1, en insay 9: 1, usay den kol am 'Darius we na Asueros in pikin, we komot na di Median pikin den, we den mek kin oba di Kaldian den.' En di apokrifa buk we nem Tobit tok bot 'Ahasueros kin na Midia,' we bin get pat pan di pwel pwel we den pwel Niniva (14: 15). Bot den tink se di Ahasueros we den rayt bot den tin ya noto di Ahasueros we de na di Buk we Esta rayt, we bin rul oba Pashya en Midia (1: 1-3), en den biliv se na in na bin di Pashian kin we nem Zaksis I we bin de insay istri (486 -465 bifo Krays). Di las wan na bin Dayros I in pikin, di Gret (522-486 bifo Krays), we den tok bot na Ezra 4: 5; 5: 6-7; 6: 1; Egay 1: 1; Zekaraya 1: 1, en fo Atosa, we na Sayros II, di Gret in gyal pikin (559-530 bifo Krays), we den tok bot na Seken Kronikul 36: 22-23; Ezra 1: 1-4, 7-8; 5: 13-17; 6: 3; Ayzaya 44: 28; 45: 1; Daniel 1: 21; 6: 28; 10: 1 -- den ol tu na bin kin den na Pashia. Fo som tem afta we di Midya en Pashia den bin mek agriment, di Midya den bin strong pas olman, en den bin tok bot den nem fos, bot insay Sayros di Gret in tem di Pashia den bin kam fo strong pas den en den bin tok bot den nem fos, lek aw i de na di Buk we nem Esta.

Bikos wi get smol smol infomeshon nomo na ol tu di skripcho en sekyula istri, en noto inof insay som instans fo pies den togeda satisfay, motalman spekulayshon don ol tu rife en kontradiktori. Wan tin we buku pipul den gri wit na dat Dayros di Midia en Sayros di Gret na bin wan en sontende den bin de kol den wan nem en sontende den bin de kol den di oda wan. I komot mo pan di tru tin we se Mandane, we na bin Astyages in gyal pikin, we na bin kin na di Midia (585-550 bifo Krays), bin mared Kambis I, we na bin kin fo di Pashia den (600-559 bifo Krays), en Sayros di Sekon, we na bin kin na Pashia (559 -530 BC), na bin den boy pikin, af pan Pashian en af Midia. So den biliv se dis min se we den bin de kol am Dayros, den bin pik am bak fo bi di Midya fo mek i difren from oda kin den na Pashia we den kol Dayros bot den no komot na Midian en bak na Pashia. Dis we aw pipul den de tink de tek Ahasueros insay Daniel 9: 1, we na Dayros in papa, bak as oda nem fo Astyages, we na Sayros di Gret in granpa we komot na Midian, en i tan lek se dis na korekt. Infakt, i tan lek se ol dis rili posibul, pas wan tin nomo: i no tek kia of di difrens we Daniel bin mek bitwin di tem we Dayros (di Midia) bin de rul en di tem we Sayros we na Pashia bin de rul (6: 28), wit di fos wan i tan lek se i de bifo di las wan.

Som pipul den go lek fo dismis Daniel in infomeshon se i no korekt, en se i jos no bin get eni Dayros di Midia -- bikos nobodi no tok bot da nem de insay di sekyula istri. Bot, Daniel in pozishon bin so dat i fo don no bete pas aw di wan den we de kondem am kin no dis tem wit di smol smol tin den nomo we don kam donj to wi fo put togeda. En wan oda tin de we posin kin tink bot we rili fayn fo tink bot.

Fos, den se di ol istri man den we nem Xenophon, Herodotus, en Berosus bin tok bot aw Babilon bin fodom dis we: 'Sayros bin chenj di Yufretis to wan nyu chanel, en, we tu pipul den we komot na di kontri bin gayd am, i bin

mach nia di dray bed fə go insay di siti, we di pipul den na Babilon bin de ple wit den god den festival.' Sekon, den se di tin den we den rayt we den bin fen dis bien tem, se di Pashian sojaman den we Gobrias bin de onda Gobrias bin tek Babilon we den no bin fet, i bin kil di kin in pikin (we na bin Belshaza, en we na bin di ko-rijent), en Sayros bin kam insay leta. Tod, buku pipul den tink se Dayros na bin Gobrias, we den bin rayt in nem na Babilon tablet den se na in win Babilon; bikos Josef se dis Dayros na bin Astyages in pikin (we na bin Midia), en i bin get oda nem pan di Grik den (Antiquities, X, 11:4). Don bak insay di sem konekshon i kol am Sayros in fambul, we na bin tru if na bin Astyages in pikin, bikos Sayros na bin Astyages in granpikin, lek aw wi bin don tok na di paregraf we de op bot di pawa we di ol istri man we nem Erdots bin get. So, i go bi se Dayros na bin Sayros in onkul en wan pan di jeneral den na in ami en as a so i bin lid fo Sayros di ami we bin win Babilon -- i bin don get di kingdom bak en rul fo Sayros we di las wan bin bizi wit in wo den we i bin de fet na di not en west.

Pan ol we i no fri from som konjekshon, di tin den we wi don tok bot noto jos posibul bot i rili posibul bak, en i kin ivin mek den tok bot di ej we Dayros bin ol we, den tink se i bin big pas Sayros in ej. Pan ol di solv dem we den don tok bot, na di simpul eksplen we dis rayta no na in eksplen mo, if na tru. So den kin gi am as di hypothesis we go mos bi te en pas if pruf we no kam yet to di posin we rayt den not ya fo no se i no gri wit am.

Chapta 6: Dayros bin gladi fo put oba di kingdom (fo di pipul den na Midya en di pipul den na Pashia, we get Babilon naw). 120 'satrap' (o provinsial govna den), en oba den tri president den, we Daniel na bin wan pan den. Daniel bin get 'distinkt pas di president den en di satrap den, . . . en di kin bin tink fo put am oba di wan ol wol.' Dis bin mek pipul den jels am en mek plan fo du bad tin to am, en den bin de ful di kin fo trowe am na wan ol we layon den de. Bot God bin protekt am, en afta dat di kin bin trowe di wan den we bin de aks am en den famili den na layon den ol, usay den bin sofa fo di tin we den bin don plan fo Daniel. We Dayros go bifo, i rayt wan lo to ol di pipul den na in kingdom se 'insay ol di say den we a de rul na mi kingdom, pipul den de shek shek en fred bifo Daniel in God.' En 'Daniel bin go bifo we Dayros bin de rul en we Sayros we na Pashia bin de rul.'

Chapta 2

BELSHAZAR

Chapta 7: Insay di fos ia we Belshaza bin de rul, we na bin ko-rigen oba Babilon (i go bi se na 556-55 bifo Krays), Daniel bin get wan speshal drim en vishon den we i rayt. Den bin get fo du wit di 4 kingdom den we Nebukaneza bin don drim bot (Chapta 2) -- dat na, di Babilonian, Mido-Pashian, Gris, en Roman empaya den. Insay Daniel in drim, den bin sho den lek 4 big big animal den -- layon we get igl wing; wan bea we den kol bea; wan lepad we get 4 wing den na in bak; en di nomba 4 wan we den no gi in nem bot den tok bot am se 'i rili bad en i get pawa, en i strong pasmak, i get big big ayen tit; . . . en i bin get ten on den.' Den tok bak se den kam 'op from di si' (v. 3) -- i klia se 'di big si,' o di Meditarenian (v.

2).

Daniel bin si te den put tron den (o, den trowe am don [KJV]) 'en wan we bin de trade trade bin sidom,' we in 'tron na faya faya, en di wil den na faya bin de bon' -- lek chariot we get faya - - 'en wan faya strim komot en komot bifo am.' 'Ten tawzin pipul den' bin de sav am, en bifo am 'ten tawzin tem ten tawzin' bin tinap. 'Den don set jojment, en den opin di buk den.' Daniel kontinyu fo si 'te di wayl animal [i tan lek se di nomba 4] kil, en pwel in bodi, en den gi am fo bon am wit faya.' Den bin pul di pawa we di oda animal den get, bot stil den layf long fo som tem en som tem.' (Dat min se, eni wan pan di fos tri kingdom den we bin kam afta densesf, di wan we tek in ples bin tek am en kontinyu fo bi pat pan den kayn kingdom den de, ivin insay di Roman Empaya.)

Insay in net vishon den, Daniel bin si bak wan we tan lek motalman pikin we de kam wit di klawd den na evin, we den bin de brij bifo di wan den we bin de trade trade, en gi den 'di pawa, en glori, en kingdom, we ol di pipul den, neshon den, en langwej den fo sav am: in rul na rul we go de sote go, we no go pas, en in kingdom na wan we

no go pwel.' Dis korekt wit di kinđom we di Gōd we de na evin fō mek en we den sho am na Nebukaneza in drim wit wan ston we den kōt kōmōt na mawnten we nō get an, we go bit en pwel di imej we de sho di 4 kinđom den we wi dōn tōk bōt, en bi big mawnten we ful-ōp di wan ol wōl, en nō eva pwel insef (Chapta 2).

Insay wan pan Daniel in vishōn den 'den dōn set di jōjment' (v. 10), en insay wan oda wan, den bin se 'den go set di jōjment' (v. 26); bōt di konteks den sho se den nō bin want fō jōj di las jōjment we di wōl dōn. Insay den tu tin ya, i tan lek se na jōjment agens di nōmba 4 wayl animal, fō 'tek in pawa, fō dōnawe wit am en fō dōnawe wit am te di end' en fō gi 'di kinđom en di rul, en di big big kinđom den oda di wan ol wōl.' evin . . . to di pipul den we di oli wan den we de oba Gōd, [we] in kinđom na kinđom we go de sote go, en ol di wan den we de rul go sav am en obe am.' (v. 26-27).

(Akōdin to di Nabonidus Chronicle, i 'trōs di ami en di kinship' na Babilōn to Belshaza lek 556 bifo Krays, we insef bin de kampen na sentral Arebia -- usay i bin de bak fō bōku ia en i nō bin de de, if i eva de, na Babilōn sef. Insay di tōd ia we Belshaza bin de rul (lek 554-53 bifo Krays), Daniel bin get oda vishōn -- bōt wan ship en wan ship-got -- we Gebrel bin eksplen. Di ship we bin tinap fō di kinđom we di Midia en di Pashia den bin get, bin get tu ōn, wan tinap fō di Midia den, en di oda wan we bin kam ōp las en ay pas am, we tinap fō di Pashia den. En di ship got we tinap fō di Gris kinđom, bin veks pan di ship wit wamat we nōbōdi nō go ebul fō win, i brok in tu ōn den, trowe am dōŋ en tramp pan am. Dōn di i-got, we i tan lek se na wan ōn nōmō bin get fō bigin wit -- wan big wan (bitwin in yay) -- bin mek insef big pasmak; en we i strōng, di big ōn bin brok en 4 oda ōn den we wi notis bin kam ōp insted to di 4 briz den na evin. Di Gret Ōn (di fōs kiŋ na di Gris empaya [v. 21] i klia se na Alegzanda di Gret, we bin win Medo-Pasia. En di 4 ōn den bin tinap fō 4 kinđom den we den go sheb in rul to 4 pan in jeneral den afta i day (323 BC) -- Masidonia en Gris go na Kasinda (afta in papa, Antipater, day, 319 BC); Trace, en leta Eshia Maynō, to Lysimachus (323 en 301, rispektful wan; Siria en ol di Is, to Seleucus (312 BC); en Ijipt en Libya, to Ptolemy (323 BC).

Di mid-sekshōn fō di chapta (vas 9-14) de fō wan smōl ōn we kōmōt na wan pan di say den we Alegzanda in kinđom bin sheb, dat waks pasmak pan ol di say den, inklud di 'glori land' (Palestine), we den tōk bōt as dat bak na 11: 16,41 (cf. Jerimaya 3: 19; Izikel 20: 6,15 i tan lek se dis ōn na bin Antiōk). Epifanis, we na bin kiŋ na Siria (175-163 bifo Krays), en in gret gret granpikin fō Selikōs Mi, we den tōk bōt na di paregraf we de ōp jōs as Selikōs). So, di skripchō teks se dis ōn bin mek insef big ivin agens 'di prins fō di sojaman den' (i klia se na Jiova), en 'i pul di bōn ōfrin we den bin de mek ōltem, en den bin trowe di ples we in oli ples bin de.' En di ōspitul [Ib. pipul den we kōmōt na di oli wan den] bin gi am [di ōn] togēda wit di bōn sakrifays we den bin de mek ōltem tru di bad we aw den bin de du wetin rayt [bikōs sōm pan di Ju pipul den bin de tōn den bak pan Gōd afta den dōn kam bak frōm slev na Babilōn (luk Makabi 1: 11-15)] en i trowe trut dōŋ na grōn, en du wetin i gladi en i bin go bifo.' Dis bin fō bi fō 'tu tawzin en tri ōndred ivintem en mōnin' (we na 2300 ō oday 1150 dez, smōl shot pas sevin ō oday 3 1/2 ia -- sōntem to di tem we di pōsin we lek in kontrī Judas Makabiōs bin ebul fō du am tek Jeruselem bak, klin di oli ples (tempul), en gi am bak fō wōship we den bin de du den kōstōm lek di ia 164 BC

NOTIS: I tan lek se di las kōnsept na di stori we de na di Buk fō Fōs Makbi, we den rayt di tem we den rayt di tem we den rayt di Grik kinđom -- dat na, frōm we den ōganayz am bak sōm ia afta Alegzanda di day Gret en di biginin fō di Seleucid dynasty, wit Seleucus I (312 BC i se Antiochus Epiphanes bin bi kiŋ insay di 137 ia fō di Grik kinđom (Chapta 1: 10), ō 175 bifo Krays, se i go insay Jeruselem en tif di oli ples insay di ia 143 (1: 20-28), ō se i go insay bak insay di ia 145 bifo Krays; 167 BC), dis tem fō dōti di oli ples en fō dōn fō bōn ōfrin, en oda tin den, so sōntem bifo di mōnt we den kōl Kislev, we di de we mek 15, den bin bil wan bad bad ōlta we nōto Ju pipul den ōlta en di de we mek 25, den bin de mek igen sakrifays den pan am (1: 29-64); en se bay di 25 dez fō Kislev insay di ia 148 (164 bifo Krays), Judas Makabiōs en in brōda den bin ebul fō go insay Jeruselem, klin di oli ples, gi am bak, en mek di Ju wōship we di lō se bak (4: 36-61) -- sōntin we pas dat pas tri ia afta we den bin fōs dōti di oli ples.

Chapta 9: Insay di fōs ia we Dayrōs we na Ahasuerōs in pikin, we kōmōt na di Midia in pikin dēn (luk 5: 31), we bin fō dōn bigin insay di ia 538 bifo Krays, 68 ia afta dēn dōn kēr Daniel ēn oḁa pipul dēn go na Babilōn, i bin oḁdastand frōm di 'di buk dēn' (i klia se na Sekēn Kronikul 26: 21; Jerimaya 25: 1112; sid ēn di bigman dēn' (1: 3-4) -- Jerimaya nō tōk bōt am o insay Sekēn Kiŋ dēn insay dēn rekōd bōt di bōku bōku pipul dēn we dēn bin de kēr go na oḁa kōntri.

Jerimaya in stori rid lēk dis: 'Dis na di pipul dēn we Nēbukaneza bin kēr go as slev: insay di ia we mek sevin [957 bifo Krays] tri tawzin Ju pipul dēn ēn tri ēn twenti; insay di ettin ia we Nēbukaneza bin rul [586 bifo Krays] i kēr et oḁrēd ēn tati tu pipul dēn kōmōt na Jeruselem as slev; insay di tri ēn twenti ia we Nēbukaneza bin rul [581 bifo Krays] Nēbuzaradan we na di kapten fō di gad dēn bin kēr sevin oḁrēd ēn fōti ēn fayv pipul dēn go as slev to di Ju pipul dēn: oḁ di pipul dēn na bin 4 tawzin ēn siks oḁrēd pipul dēn' (Jerimaya 52: 28-30).

Insay 2 Kiŋ di rekōd fiba bōt i get difrens dēn we nid fō notis. Insted fō seven yie fō Nebukadnezar in ron laik se na Jeremia in akaunt, 2 Kings get 8 yie (24:12). Wan kin kōnt frōm di biginin fō di ekspedishōn, di oḁa wan kin kōnt frōm di tēm we i dōn. Dōn bak, instead fō Jerimaya in 3,023 pipul dēn we dēn tek kapchō, Sekēn Kiŋ gi 'tēn tawzin' (24: 14-16) -- Jerimaya in stori 'i go mōs bi se na di wan dēn nōmō we impōtant pas oḁ inklud.' Agen, instead of di ettin ia we

Nēbukaneza bin rul lēk Jerimaya, Sekēn Kiŋ get di nayntin ia (25: 8-12) -- wit di sem eksplen we dēn go yuz. En di reyd we Jerimaya put insay di twenti-tri ia we Nēbukaneza, 2 Kiŋ nō tōk bōt di de ēn i nō tōk bōt bay nōmba di 745 pipul dēn

Jerimaya se Nēbuzaradan bin tek dēn as slev. Dōn bak, pan di oḁa nōmba we Nēbuzaradan bin kēr go to Nēbukaneza na Ribla, we na in wēst pat na Siria, we kil dēn de, Sekēn Kiŋ dēn rayt 72 (25: 18-21), bōt Jerimaya rayt 74 (52: 24-27).

We Daniel bin nō se di tēm we di Ju pipul dēn bin de kēr go na oḁa kōntri ēn di tēm we dēn bin de 'desol Jeruselem' de kam dōn, i put in fes 'to PAPA GōD, fō fēn am bay prea ēn beg, wit fast ēn sakk klos ēn ashis,' ēn kōnfēs di sin dēn we in pipul dēn bin dōn du we bin dōn mek dēn kēr dēn kapchō, we bin de beg Gōd fō tōn in bak pan in wamat ēn fōgiv dēn, ēn fō di Masta in yon sek fō mek i mek in yon fes fō shayn pan in oli ples we bin dōn pwel da tēm de (vas 3-19).

En we i bin de tōk yet wit prea, Gebrel, we Daniel bin dōn si bifo tēm na vishōn (8: 16), kam fō tēl am se di sevinti ia we bin de dōn da tēm de nō bin dōn oḁ di ekspiriens dēn we dēn bin dōn disayd fō du in pipul dēn. Bifo dat, dēn bin stil dōn lō se sevinti wik (we dēn kin biliv se min sevinti wik ia o 490 ia) pan Izrel ēn di oli siti, (1) fō dōn di bad tin we dēn du, ēn (2) fō mek pis wit dēn sin, (3) fō briŋ kam insay rayt we go de sote go, (4) fō sial di vishōn ēn prōfesi, ēn (5) fō ancynt di Wan we Oli Pas oḁ (i klia se di Mēsaya). Frōm di tēm we dēn go go bak fō mek dēn gi dēn bak ēn bil Jeruselem to di wan we dēn ancynt, di prins (i klia se Krays), sevin wik ēn 62 wiks go de (we na 69 wiks, o 483 ia) -- ēn di siti go de Fō tru, dēn fō bil am bak, pan oḁ we insay di tēm we pipul dēn bin de fet wō (bikōs oḁ di lōng tēm we dēn bin de agens enimi dēn, we dēn bin tōk bōt na Ezra ēn Neimaya). ēn afta di 69 wiks, insay di midul fō di las wik (o sevin ia), dēn go kōt di ancyntēd wan, ēn mek di sakrifays ēn di obleshōn nō stōp (nō nid fō bi afta dēn dōn sakrifays in sef). Insay da wik de we dēn go kōt am, di wan we dēn ancynt go mek wan strōng agriment wit bōku pipul dēn -- i go mōs bi se i go tōk bōt di nyu agriment tru in yon blōd, fō mek dēn gi am to di Ju neshōn fō lēk 3 1/2 ia bifo jisnō . we dēn de prich to di Jentayl wōl bak. ēn afta oḁ dat, di pipul dēn na di Prins (we go tan lēk di

roman dēn oḁda Taytōs as Prins, we leta go bi Emparō fō di Roman Empaya) go kam ēn pwel di siti (Jeruselem), pan di wing we dēn bin de pul dēn na di wōl we mek i nō get natin, we mek i nō get natin fō du wit am, ivin to di ful end we dēn dōn disayd fō am -- go mōs dōn tōk bōt di pwel pwel we dēn pwel Jeruselem insay AD 70 oḁda

Taytəs -- Krays inşef, we i kam pan aw i bin de tək se Di pwel pwel we Jeruselem bin pwel, we i bin de tək bət 'di abomineshon we den bin de tək bət tru Daniel di Prəfət' (Matyu 24: 15).

I fə notis se di 70 wiks bin fə (1) begin wit di going fə bi di kəmandment fə mek den gi bak en bil Jeruselem bak en (2) fə sheb to tēm den we na sevin, 62, en pan -- ɔ 49 ia, 434 ia, 434 ia , en sevin ia.

Na 4 lə den bin de we tri Pashian kiŋ den bin mek wit refrens to di ritən we di Ju pipul den we den bin kər go na ɔda kontri fə kam bak en di we aw den bin de bil di tempul en Jeruselem bak: (1) Na Sayrəs di Gret, 536 bifo Krays (Ezra 1: 2-4; Seken Kronikul 36: 22- 23); (2) na Darios di Gret, (Hystaspes), 519 bifo Krays (Ezra 6: 1-12); (3) bay Artaxerxes Longimanus (458 ɔ 457 bifo Krays), (Ezra 7: 7, 11-26); bay Artaxerxes bak, 445 bifo Krays (Neimaya 1: 1; 2: 1-8).

If wi begin na AD 26, di ia we Krays baptayz, di Oli Spirit ancynt wi, en introdukshon to Izrel as Gəɖ in Pikin, Jon 1: 31-34 (we i bin ol 30 ia, Lyuk 3:2123, In bən bin dən pas 4 bifo 4 bifo Krays akədin to wi Gregorian kalenda), en kont bak 483 ia (sevin plus 62 Wik fə ia), wi rich 457 bifo Krays, di fəs dikri fə Artaxerxes (Stepson of Queen Esther, na di Buk fə Eṣta). I rili sho bak se den bin nel Krays pan di krəs afta lek 3 1/2; Di ia den we den dən de prich fə densef, ɔ na di midul pat pan di 70 wik we Daniel bin de, we i go 'mek wan fayn agriment wit bəku pipul den.' As a rizulta fə in day i bi 'di midulman fə di Nyu Kəvinant' (Di Ibru Pipul Dən 9: 15), en bəku pipul den bin de prich to di Ju pipul den di ɔda 3 1/2 ia we di 70 'wik,' jəs afta dat i bin de . bin de gi to pipul den we nɔto Ju en bak di Ju pipul den -- 'to di Ju fəs, en bak to di Grik' (Roman 1::16).

As fə di fəs 'sevin wiks' fə di sevinti (di fəs 49 ia), na insay da tēm de den bin ebul fə bil bak di tempul en Jeruselem, inklud in wəl den, (pan ɔl we den begin fə bil am bifo) -- en i bin bi Fə tru, midul tēm, wit wan delay afta di ɔda wan frəm di ɔposishon fə neba den. Di tempul sef bin dən insay di 'Siks ia we Darios di Kiŋ bin rul' (Ezra 6: 15), insay 516 bifo Krays, bət di siti en in wəl den nɔ bin de te 72 ia afta dat, afta di 'twenti ia we Ataks bin de rul di King' (Nehimaya 2: 1-8) -- in 444 BC pan di 25 dez na di mɔnt Elul (6:15), di siks mɔnt insay di ia, we ikwal to wan pat pan wi ɔgɔstseptemba.

CHAPTER 10: 'Insay di tɔd ia fə Sayrəs Kiŋ na Pashia, den bin pul wan tin to Daniel,' we get fə du wit 'wan big wɔ' (vs. 1-2). en Chaptə 10, 11, en 12 den de wit am. Di de fə dən bi 534 BC, tu ia afta di fəs kontinjen we di Ju pipul den bin get bin go bak na den kontri ɔnda Ezra, en den bin begin fə eksperiens di prɔblem den we den bin tək bət insay 9:25. Dis pat na sɔm pat pan di chaptə 8 en 9, en i de sho di ditel den bət di nɔmba 4 ɛmpaya, we de divelɔp sɔm tin den we de na Chaptə 7. Den kin sən wan enjel to Daniel 'fə mek yu ɔndastand wetin go apin to yu pipul den insay di las dez; fə di vishon den yet fə bəku dez' (10:14).

Halley in Baybul hanbuk tək se insay dis las vishon 'Gəɖ es di vel en sho Daniel sɔm rial tin den bət di wəl we wi nɔ de si -- konflikt den we de go bifo bitwin di sɛns den we pas mɔtalman, gud en bad, fə tray fə kontrol di muvmənt den we di neshon den de muv, sɔm pan den Fə tray fə protekt Gəɖ in pipul den. Maykəl na bin di Guardian Angel of Israel (13-21). Wan enjel we den nɔ sho in nem bin tək wit Daniel. Gris bin get in enjel (20), en na so Pashia bin du (13, 20). I tan lek se

Gəɖ bin de sho Daniel sɔm pan di sikrit ejenshi den we bin de wok fə mek Izrel kam bak. Wan pan den ɛp Dayrəs (11: 1).'

Chaptə 11: Di enjel we nɔ get nem we bin tək wit Daniel bin tək mɔ se: 'En naw a go sho yu di trut. Luk, de go tinap yet tri kiŋ den na Pashia; en di nɔmba 4 wan go rich fa fawe pas den ɔl: en we den waks am strong tru in jentri, i fə stɔp ɔl di say den na Gris' (v.2). Den bin tək dis insay di tɔd ia we Sayrəs Kiŋ na Pashia (10: 1). ɔ 534 BC, we i nɔ bin dən yet 4 ia fə rul, en i go mɔs bi se na di fəs wan pan di tri ia. Di tu pipul we de fala am go bi Cambises II (530-522 BC) en Darius Hystaspes (522-486 BC). Di nɔmba 4 wan go bi Xerxes I (486-465 bifo Krays), di wan we rich pas ɔl en we get pawa pas ɔlman pan di Pashian kiŋ den -- go mɔs bi di Ahasuerus na di Buk we

nem Esta. I bin invayd Gris bōt den bin win am na Salamis (480 BC). Dis nō bin bi di end fō di Pashian Empaya, bōt i bin put am insay diked en Gris insay di asendans te di las wan, Pashia fōdōm to di Grik Kiŋ Alegzanda di Gret insay 330 bifo Krays

vas 3 en 4 get refrēns to Alegzanda di Gret en in . Grik kiŋdōm, en se: 'En wan pawaful kiŋ go tinap, dat go rul wit big big pawa, en du wetin i want. en we I go tinap, in kiŋdōm go brok, en den go sheb am to di 4 briz we de blo na evin, bōt nōto to In pikin den we go kam afta am, ɔ akōdin to In rul; bikōs den go pul in kiŋdōm ɔp, ivin fō ɔda pipul den apat frōm den wan ya.' As wi dōn lan insay kōnekshōn wit Chaptā 8 (luk bak pej 8 na den not ya), we Alegzanda di Gret day insay 323 bifo Krays, in kiŋdōm nō bin get in mama en papa bōt i bin sheb am to di jeneral den we bin ebul fō du am. Wan pan den na bin Selikōs I Nikatō, we bin get Siria en ɔl di Is, we bin mek di Selōs dinasti, we bin de te 63 bifo Krays, we di Roman den bin dōn. Di nekōs wan we bin ebul fō du dis na bin Tōlōmi, we bin get Ijīpt en Libya en i bin mek di Tōlōmēik dinasti, di las mēmba na bin di fambul we nem Kliopatra VII, we bin kil in sef pas fō bia di shem we i bin get we i bin de na di triumphal prushōn na Rom afta we i dōn win Ijīpt insay 30 . bc dis rispektiv jenerol en dem dynasties bin big rivals most of di taim, each . tray fō tek ova di dominion na di ɔda wan -- we nō eva komplīt wan fō get sakrifays -- en na smōl tēm nōmō i nō kin bi padi. Lil Judia bin kech na di midul, pat pan di tēm we Ijīpt bin de rul en pat pan di tēm bay Siria -- pan ɔl we jiografik wan mō Ijīk wan pat pan Siria. Fō am, di rula den na Siria na bin kiŋ den na di not en di wan den na Ijīpt na bin kiŋ den na di Sawt, as di ɔda pat na di chaptā de sho klia wan.

Insay vas 5, den mek refrēns to 'di kiŋ na di sawt,' we se 'i go strong,' en to 'wan pan di prins den' (dat na, wan ɔda wan pan di jeneral den na Alegzanda di Gret, we na, Selōs) , we bi 'di kiŋ na di not,' en 'i go strong pas am' (we de ɔp Tōlōmi, 'King of the South'). Dōn bak, insay vas 6, den se 'na di end ɔf ia den go jōyn dēnsēf togēda' (dat na, den dinasti den go), bōt nōto rili to di mutual advantej fō ɔl tu. En frōm vas 7 to at le vas 36, den kin tōk se den strech wit den kayn wōndaful kōrekt tin den de we nō gri fō biliv se den rayt den bifo di tru. Halley in Baybul Handbook Condenses So remarkably well di histrikal signifiyans fō ki wōd en frēz den we den de riprodyuz ya, lēk dis (we bigin wit vas 6):

'Dōt' (6): Berenice, we na Ptolemy II in gyal pikin, den bin gi am insay mared to Antiochus II [fō di not], en den kil am.

'A shoot of her roots' (7): Tōlōmi III, brōda fō Berenice, fō tōn bak pan am, invayd Siria, en win wan big win (8).

'tu bōy pikin den' ['in bōy pikin den', insay di Baybul teks] (10): Seleucas III en Antiochus III. (11-12): Tōlōmi di Sekōn bin win Antiōki III wit big lōs na di fet na Rafia, nia Ijīpt (217 BC).

(13): Antiochus III, afta 14 ia, kam bak wit wan big ami agens Ijīpt. (16): Antiochus bin win Palestayn. (17): Antiochus bin gi in gyal pikin we nem Kliopatra insay wan mared alyans we bin de mek i nō gladi fō Tōlōmi V, en i bin op tru am fō get kōntrol pan Ijīpt. Bōt i bin tinap wit in man, (18-19): Antiōk da tēm de bin invayd Eshia Maynō en Gris en di Roman ami bin win am na Magnesia (190 bifo Krays). bin go bak na in yon land en den kil am.

'wan pōsin we den nō tek wan pōsin betē pas ɔda pōsin' (21-35): Antiōks epifen den. (21): Nōto di rayt pōsin fō get di prōpati, i bin get di tron bay we i bin de trit am bad. (22-25): I mek in sef masta na Ijīpt, sōm pat pan am na bay fos en sōm pat pan am na kōni kōni we fō ful pipul den. (26): Tōlōmi di Sekōn, we na Kliopatra in pikin, we na bin Antiōks in brōda in pikin, bin win bikōs ɔf di tretin we i bin de trit di wan den we i bin de tōk bōt. (27): Ōnda di we aw den bin de mek padi biznes Antiōk en Tōlōmi bin de fet wit dēnsēf bikōs den bin de trit den bad. (28): We i kam bak frōm Ijīpt Antiōk, i atak Jerusēlem, i kil 80,000, i tek 40,000, en i sēl 40,000 Ju pipul den fō bi slev. (29): Antiōk bak bin kam insay Ijīpt. Bōt di Roman ship den ['ship den we Kittim bin get] bin mek i ritaia. (30,31): I bin

pul in wamat pan Jeruselem en i bin pwel di tempul. (32): Di Ju pipul den we bin de na di Ju pipul den bin ep am. (32-35): Ekspløyt den fɔ di Heroic Maccabee Brothers.

Vas 36-45 dɔn bi wan big pazl fɔ analis den. We Halley de tink bɔt difren difren tin den, i aks se: 'Antiochs epifen den? ɔ Mohammedan get di Oli Land? ɔ Antichrist? ɔ den ɔl tri?' Bɔt i nɔ nid fɔ bi eni wan pan den. Di konteks stil bi di wan we de fɔ konflikt bitwin di 'King of the South' and 'The King of the North', begin ali fɔ di chapta. So, di 'tem we di end' na vas 35 en 40, i go mɔs bi se i de tɔk bɔt di end fɔ di Griik pipul den suprimiti as i de pas to di Roman den -- insay 63 bifo Krays frɔm Siria en insay 30 BC frɔm Ijipt -- if nɔto to di end fɔ di end pan Antiochus epiphans in sef insay 163 BC So, i go bi se di vas den we wi bin dɔn tɔk bɔt na wan rikapituleshɔn en mɔ minit diskripshɔn fɔ sɔm pan di konflikt den we den bin de yuz fɔ mek Antiochus epiphanes of Syria bin tek pat, en we bin dɔn wit fɔlt fɔ am.

Chapta 12: Bɔt di end fɔ eni tyrant nɔ min se ɔda pɔsin nɔ go kam. en i tan lek se Chapta 12 tan lek se i luk naw, nɔto te to di end pan Antiochs epifen ɔ di Griik kinɔdm, ɔ ivin te to di end pan di nɔmba 4 kinɔdm (di Roman Empaya) na Chapta 2 en 7, bɔt te di tem sef dɔn -- Possible to di risurjens fɔ mayt en ivin universal opozishɔn agens di pipul den fɔ Gɔd, we i go sɔmari end bay divayn intavenshɔn, dɔn di jeneral . Fɔ get layf bak en fɔ jɔj di las tem, lek aw den sho am na Reveleshɔn 20: 7-15. Insay di 12th chapta na Daniel, wi get 'di tem we di end dɔn' (v.4), 'di end fɔ den wɔndaful tin ya' (v.6), di tem 'we ɔltin dɔn' (v.7) , di 'tem fɔ di end' bak (v.9), en 'di end' (v.13). I tu intres fɔ no na v. 4 se in kɔnekshɔn wit di tem we di end 'bɔku tem go rɔn to en fro, en di no go go ɔp' -- diskriptiv fɔ wan ayli mobayl sosayti en wan eksplɔshɔn fɔ no -- karakta . Of wi taim mo dan of eni oda so fa.

Vas 11-12 preznt wi wit insurmountable difikulti if wi tray fɔ develɔp wan eschatological temtebul frɔm den. Den rayt se: 'Frɔm di tem we den go tek di kontinyu bɔntɔfrin, en di abomin we mek den nɔ get wan ples fɔ du dat, den go get wan tawzin tu ɔndred en naynti dez. Blesin de fɔ wet, en kam to di tawzin tri ɔndred en fayv en tati dez.' Wan figa na tri ia plus 10 dez, di ɔda tri ia plus 8 1/2 mɔnt, wit wan shɔt en di ɔda wan long pas di 'tem, tem, en af' v. 7, if di las wan na 3 1/ 2 ia as den kin ɔndastand am ɔlsay. Di las wan den yuz ya en semweso insay Reveleshɔn, i tan lek se na simbolik diskripshɔn fɔ di tem we den de mek di pipul den na Gɔd sɔfa big big wan, en den nɔ nid fɔ mek den disayd fɔ du di rayt tem we den fɔ tek. Bɔt, if den kɔnt wan de as ia lek sɔm prɔfet instans den, lek insay Izikel 4: 6, insay wan vas (11) wi go get 1,290 ia en insay di ɔda wan (12) 1,335 ia. Fɔ kɔnt bak frɔm wi tem (1986 AD) as di fɔs end, dat go tek wi bak to 696 AD as di statin pɔynt insay wan instans, en to 651 AD na di ɔda instans. Dat tan lek se na sɔntin we nɔ go apin en ivin wan we nɔ pɔsibul fɔ eksplen, bɔt. Bɔt wetin mek di tu figa den, 45 dez (ɔ sɔntem ia) apat? Di fɔs wan de mak di beginin fɔ di 'tem fɔ di end' en di ɔda wan na in temteshɔn? Dis na tru tru pɔsbul if no probable, bɔt wi stil lef wit no certain taim fɔ begin wi kalkyuleshɔn. If wi dete am frɔm di tem Antiochus epiphanes bin profan di tempul na Jeruselem (168 BC), dat go jɔs briɔ wi dɔɔ to 1122

ad en 1167 AD rispektful wan. ɔ, if wi de wit am frɔm di 'abomination of desolation' in kɔnekshɔn wit di pwel pwel we den pwel Jeruselem (Matyu 24: 15), dat stil go jɔs briɔ wi dɔɔ to 1360 AD en 1405 AD, rispektful wan. Nɔn pan den tin ya nɔ let fɔ di end we tan lek se den bin min am na Daniel 12. Di wɔd we se, 'Abomination that mekth desolate' (v.11), na Adam Clarke en sɔm ɔda kɔmentatɔ den biliv se den kin yuz am 'to enitin we den put insay di ples fɔ di ples fɔ di ples fɔ , ɔ set ap fɔ agens, di ɔdinans den fɔ Gɔd, in wɔship, in trut, &c.' Grant dat as a possibility, wi stil de lef witout eni presently indentiable kronolojik statin point -- we kin bi presis wetin dem intend!

Afta ɔl, insay vas 8 ɛn 9, Daniel se: 'En a yeri, bɔt a nɔ ɔndastand: Dɔn a se a, O mi Masta, wetin go bi di kwestyɔn bɔt dɛn tin ya? ɛn i se, go yu we, Daniel; fɔ di wɔd dɛn shut ɔp ɛn sial te di tɛm we di ɛnd dɔn' -- we de sawnd lɛk se ivin i nɔ go no bifo da tɛm de. ɛn so, dɛn tɛl am se: 'Bɔt go yu we te di ɛnd bi; bikɔs yu go tinap na yu lɔt, na di ɛnd ɔf di de dɛn' (v.13). ɛn, if Daniel nɔ bin ebul fɔ no te da tɛm de, wi nɔ nid fɔ ɛkspekt fɔ du am sɛf! Jizɔs insɛf, we i de na di wɔl, insɛf nɔ bin no (Matyu 24: 36). ɛn i nɔ dɔn sho am frɔm da tɛm de.

Chapta 3

Darius, di Mede

Di chɔt we de ɔp na frɔm di Baybul dikshɔnari we gɛt pikɔɔ (1980) we a mek difrɛn aɔnteshɔn dɛn pan. Wan, insay di rayt-an kɔlɔm, bigin: 'Wan tradishɔn de rivas Sayaks ɛn Astayj, we mek di las wan na di papa fɔ ɔl tu di Sayaks ɛn Mandane ɛn Sayaks di ɔnkul instead ɔf di granpa fɔ Sayrɔs.' Dat bin biys pan wetin a dɔn diskɔba frɔm da tɛm de fɔ bi fɔlt mɛmba fɔ wan pan Whelsey in lekɔɔ dɛn we dɛn bin pul na di milenial harbinger we bin de insay Septemba 1830, bɔt wan istri bɔt di Medo-Persian Empaia. A nɔ bin dɔn mɛmba se Whelsey bin gi di nem Cyaxares to tu pipul dɛn instead ɔf wan -- wan di papa ɛn di ɔda wan na Astyages in pikin. A mɛmba wetin i tɔk bɔt di bɔy pikin, bɔt i bin aplay am to di Papa. Dat bin mek i nɔ nid fɔ gɛt ɛn i nɔ bin izi fɔ mek a nɔ gri wit di chɔt ɛn di ɔda aɔnteshɔn dɛn we a bin dɔn mek pan am. Whelsey bin dɔn rili mek Astyages bi di papa fɔ ɔl tu Mandane ɛn Caxares II, bɔt bak di pikin fɔ Cyaxares I.

A bin dɔn mɛmba kɔrɛkt wan, a nɔ bin fɔ jɔs dɔn mek di aɔnteshɔn se 'Mandan bin mared to Kambis I, ɛn bi di mama fɔ di mama fɔ Cyrus the Great,' Bɔt a bin fɔ dɔn ad ɔda wan we 'sayaks = Darius di mede = ɔnkul na Sayrɔs II, di Great' -- in accord wit Whelsey in lekɔɔ dɛm, ɛn wit di pruf dɛm ɛn tek tɛm prɛzent kɔnkluɔshɔn insay mi not dɛm we wi dɔn tɔk bɔt, pej 5 B to 7a.

Naw we a dɔn no mi mistek ɛn di ɛnhans kredibiliti fɔ Whelsey in lekɔɔ, a de prɛzent sɔm pat dɛn pan am, fɔ mek a go set in stori bɔt wan klos rilayshɔn bitwin Sayrɔs di Gret ɛn Dayrɔs di Med, ivin afta we Sayrɔs na Pashia trowe di di Midian yok we de na Darius in papa, King Astyages. Fɔ mek i izi fɔ fala, dɛn go gi di introductory sab-hɛd dɛn insay kapital leta dɛn. Dɔn bak, dɛn kin put wɔd dɛn ɔ frɛz dɛn we dɛn kin ɛksplen wan wan tɛm insay brakɛt. Di ɛmpɛshment go bak sɔm tɛm dɛn de we dɛn de yuz kapital ɔ ɔndaskayn, nɔbɔdi nɔ de pan dɛn we de apin insay di ɔrijinal wan.

Excerpts frɔm wan pan Whelsey in lekɔɔ dɛn

1. Midia nɔ de na di map fɔ di mɔdan Eshia. trade trade na bin wan big big ɛmpaya, we bin de strech rawnd di sawt ɛn west sho dɛn na di Kaspian Si [wit Ekbatana, di mɔdan Hamadan, as in kapital]. Ist de lay wetin dɛn kɔl Tartary, ɔ Sentral Eshia. Persia bin bɔnd am sawt [wit Susa, ɔ Shusan, as in kapital], ɛn Asiria West [wit Ninive as in kapital].

[Babylonia bin bɔn in sawt neba Pashia bak na di west, wit Babilɔn as in kapital].

we de na di wɔl. . .

Frɔm di bɛst layt we dɛn kin trowe pan di tɔpik, i tan lɛk se na Madai, we na Jafet in pikin, we na Noa in pikin, jɔs afta di dispershɔn [frɔm Bebel]. I bin gro smɔl smɔl fɔ bi wan big big ɛmpaya, ɛn dɛn bin dɔn put am ɔnda in neba we bin gɛt mɔ pawa, Asiria, ɛn i bin kɔntinyu fɔ bi wan teritorial gɔvment fɔ long tɛm. We dɛn bin dismɛmba di Asirian ɛmpaya ɔnda Sardanapalus (BC 710), di midia bin kam bak fɔ bi indipendent. Frɔm dis tɛm te to di tɛm we Sayrɔs bin bigin fɔ rul [di Pashian], i bin pas wan tɛm we na 176 ia, ɛn wan pan dɛn na bin fayv

kiñ den we bin de afta am. Dijoces na bin di fös kiñ. I bin tek in ples bay Phraortes, we bin rul 22 ia en fōdōm bifo Ninive, fō tray fō avej in papa in day.

In bōy pikin, Sayaks [Fōndament fō di Midian Ēmpaya], bin bigin bak di eriditayt kontes, en afta sōm difrēn fōchō, we bin de kōnset wit Nebukaneza, we na bin di kiñ na Babilōn, we den kōl Ninive, bin tek am, en i bin lēf di wōl we di ay ay monument fō di monument fō mōtalman fō kontinyu fō bia en fō get glori. Afta dat, i bin kēr in an den we bin win di wō go na di sawt te go na Ijipt we den win Pashia, en i bin go bak na Ēkbaktaia [sic] we bin ful-ōp wit bōku bōku tin den we bin dōn pwel, en di kiñ den we bin de na di kiñ den bin de atēnd.

Ōnda dis monak, midia bin setul insay in pōrmanent en pawaful Ēmpaya. Sayaks, afta we i bin rul fō 40 ia, i lēf in tron to in bōy pikin we nem Astiaj, we den kōl insay di Skripchō Ahasuerus. Astyages bin gi in gyal pikin Mandane insay mared to Cambyeses, we na kiñ . . . na Pashia. Di frut we dis mared bin get na bin di bigman we nem Sayrōs, we na bin di prins we nō bin get wan fōlt pas ōl di ōda tin den we bin apin trade trade we bin de trade trade kin bost.

Persia: dairekt sawt of midia lay wan big rēnj ōf teritri we den nō insay di ōl en mōdan jiografi dem bay di nem ōf Persia [we den kōl naw Iran, we de embras bak wetin wans na bin media]. Na India bin bōnd am na di ist, na di sawt bay di Asirian Ēmpaya den [we den bin tōk bōt fayn fayn wan as di Pashian Galf bin bōnd am na di Sawt en na di West bay di Asirian Ēmpaya den], we bin lōng pas 1,800 mayl, en 1,000 pan den bin get bōku bōku Diskriptiv fō di say we i bin de as Ēmpaya afta den dōn pul Babilōn (536 bifo Krays) en di akwyeshōn fō ōl di big big domeyn den we di las wan bin rul].

Den tēl wi insay Skripchō se Pashia, ō para, lek aw Daniel bin kōl am, na in den bin de kōl am trade trade llam; en se na Elam, we na Shem in pikin, bin de pipul den, lek di tēm we di midia na Madai bin pipul den, na di dispershōn [frōm Bebel].

Na di tēm we Ebraam bin de, wi go si se Cheorlaomer, we na bin kiñ na llam, ō Pashia, we na bin wan big kiñ insay in tēm, we bin dōn win sōm kiñdōm den na Eshia. Frōm dis tēm den tru tru istri dōn lōs. I go bi se na di Asirian den bin put den ōnda den, we bin de kēr ōl di tin den we bin de bifo den en kontinyu fō bi sōntin we den bin de tōk fō lōng tēm. Afta dat, den bin get den fridōm bak afta dat; bōt i nō tu te, den bin get fō lēf fō tek am bak to di Mides, lek aw a dōn ōlredi notis, en den bin lēf fō trit den, tru den yon kiñ den, to di tēm we Sayrōs bin de. Cambises, we de na di Royal Family of Achamenaus, bin mared Mandane, we na bin Astyages in gyal pikin, we na bin di kiñ fō di midia, en i bin bi di papa fō Sayrōs, we den bōn fō fri in yon kontri frōm slev wok [to di Mēdes, di rul we in kiñ, astyages, bin harsh en i nō bin pōpul ivin bitwin di Mide den], fō mek Jerusēlem kapchō bak, en fō mek wan pan di wan den we pas ōl . pawaful Ēmpaya den we bin ēva de na Eshia.

II. Sayrōs bin bōn insay di ia bifo Krays 599. We i ōl 12 ia, i bin go wit in mama Mandane na di Kōt fō Midia. I nō tu te, Astyages bin charm wit di prōmis apia fō in granpikin, insumuch se i kip am na midia, usay i bin de fō 4 ō 5 ia. Di yōŋ plant . . . Prōmis fō bi wan pawaful sida. Di we aw i bin de fil bad, di simpul we aw den bin de pul am na di kontri, di we aw in at bin rili strōng, en di tin we pas ōl, na di prowēs we in an bin de du, bin mek di kōt, di kamp, en di ōl gladi. Di Mid dēm, ōl tu nobul en ignobul, pruv bay den atakshōn se Sayrōs bin fulōp fō get, if nōto destined, fō wēr di krawn [we ultimately i du, ivin oba den, wit di ēp fō wan pat pan den yon ami].

We i ōl 17 ia i go bak na in papa in kōt, dōn i bin get di lōv we di Mēdes bin get, en i bin wēlkōm am wit zil we in yon pipul den na Pashia bin get. Insay di wō den we nō bin de tink bōt we den bin de fet sōm tēm den we den bin de fet wit neshōn den we de nia den, Sayrōs bin de win ōltēm, ōltēm i bin de gi di maynd fō gi di maynd, en i bin de mek di wan den we den bin dōn win nō get sōri-at ōltēm. As in papa Kambis bin de go bifo, i bin de kōl Sayrōs smōl smōl wit am na di gōvment, en di lod we i bin get fō bia wit. Na so i bin liv te i ōl 40 ia. Bōt di prayment na in layf nō bin de west we nō get wan yus; Wan nyu tēm we den bin de yuz fō fet wō na Pashia bin bigin wit am. Den

bin mek wan kɔs fɔ disiplin we, insay shot tɛm, mek di Pashian dɛn bi di best sojaman dɛn na Eshia. Dɛn bin de plant di arts fɔ pis, sivilizayshɔn de go bifo kwik kwik wan, ɛn dis barbarous, enslaved, ɛn unimportant pipul dɛn, ɔnda di transforming genius of Cyrus, bin kam so bad bad wan dat dɛn neba dɛn bin de aks dɛn as dɛn dɔn ɔlɛdi aspir to di dominion of Asia.

Sayrɔs ɛn Sayaks: Astayages, di Kiŋ fɔ Midia, [afta we Pashia dɔn pul kɔmɔt na pawa], i day, ɛn lɛf in dominion to in pikin, Cyaxares [we wi kin kɔl Sayaks II], we bin ol pas Sayrɔs [wit wan ia [wit wan ia [wit . we wan tayt padi biznes ɛn padi biznes go dɔn divɛlɔp insay di ia dɛn we Sayrɔs bin de na di kɔt na ɛkbata, ɛn i tan lɛk se dɛn kontinyu fɔ du am ɛva afta Pan ɔl we i bin pul di astyage dɛn we i bin de pul kɔmɔt na ɔda kɔntri dɛn]. Nɛriglisar, we na bin di kiŋ na Babilɔn, . . . bin tink di day we Astayages day wan fayn kraysis fɔ aim wan exterminating strok na di pawa we di midia de gro, dɛn tek wan big big ami we gɛt 250,000 man dɛn frɔm di pipul dɛn we de na di west pat na di Yufretis, ɛn dɛn put insɛf na dɛn ed. Cyaxares II we bin dɔn tek di tɛm we gɔvnmɛnt bin dɔn tek di reins fɔ di gɔvnmɛnt [i bin klia wan wit di aprɔval ɛn blesin dɛn we Sayrɔs bin gɛt], bin jɔs fred fɔ di bɔku bɔku pripiamɛnt dɛn we dɛn bin dɔn mek, we bin de tretin noto fɔ jɔs tif di krawn ɛn di ɛmpaya bɔt wantɛm wantɛm fɔ kil di tin dɛn we i bin de op fɔ di midia we di midia go gi am go mek i flat di tin dɛn we i de tɔk bɔt. Rise to the Empire of Asia [we i klia se i bin tink se dɛn kin du am na kɔnsɛt wit Pashia]. Bɔt we i nɔ bin dɔn te, bay di bad bad prɔblɛm, i bin kɔnsɛntret in fɔs dɛn kwik kwik wan, wit di rizɔlt fɔ di ekstrim rɛsistɛns, ɛn sɛn am fɔ ɛp to Pashia, wit di ekspɛs dimand se Sayrɔs fɔ invest wit di kɔmand fɔ di ɔgzilari dɛn.

Di dimand mit wit kwik komplians. Frɔm di pekul we we Sayrɔs bin tek in ami, wi kin tink se in kɔmprehɛnsif jɛnɛral bin dɔn ɔlɛdi gri wit am, da big big skim we i bin win afta dat bin dɔn ɛksekutiv . . . We dɛn bin de mared dɛn ɔl, dɛn bin rich 31,000. Wan ami we dɛn dɔn pik so, kin rili ɛbul fɔ du big big tin dɛn.

Na di ed fɔ dis bɔdi, Sayrɔs jɔyn in ɔnkul Sayaks, we dɔn ɔlɛdi de rɛdi fɔ mach. Insay jɔyn kɔmand, dɛn bin muf go na di bɔda dɛn na Asiria, afta we Sayrɔs bin dɔn ridyus di Kiŋ na Aminia, frɔm wan rivolt, we dɛn bin gɛt insay di papa wan ɛlyɔ we nɔ de muv, ɛn insay di bɔy pikin, di intrestin Tigrans, we na bin wan bɔdi padi.

Nɛriglissar, di Kiŋ na Babilɔn, we dɔn kɔnsɛntret wan big big pawa we gɛt 200,000 fut sɔlda ɛn 60,000 ɔs dɛn, go bifo fɔ go na di midia ɛn mit di Mɛdɛs ɛn Pashian dɛn, we nɔ de af pan dɛn nɔmba, we nɔ de fa frɔm di bɔda dɛn na di tu ɛmpaya dɛn. Dɛn bin fɛt wan jɛnɛral fɛt, ɛn Sayrɔs bin win ɔl. bikɔs pan ɔl we Sayaksa dɛn bin gɛt ikwal kɔmand, yet di masta sabi bukman we bin gɛt sɛns pan Sayrɔs bin de aks fɔ ɛn gɛt di ɔna we dɛn nɔ shɛb fɔ di ɔlɛl.

Dɛn kil di ɔnaful kiŋ na Babilɔn, . . . ɛn in kamp bin lɛf fɔ go na di Mɛdɛs ɛn Pashya. . . Di tron fɔ Babilɔn bin ful-ɔp wantɛm wantɛm bay Laborosoararchod, we in kruk we i du, insay sɔm mɔnt, bin beg di wan dɛn we i bin de rul fɔ mek i go luk fɔ las ridrɛs, bay we i bin sakrifays am fɔ mek dɛn nɔ pe am. . . . Bɛlshaza [pikin ɛn kɔ-rijɛnt fɔ Nabonidus, we nɔ bin de de bɔku tɛm, we bin de lɛf di lod fɔ rul to in bɔy pikin] bin gɛt krawn insay in ples. . . .

In di midul, wan strɔŋg plan fɔ ɔprɛshɔn bin de we Sayrɔs bin de du fɔ ridyus di strɔŋg ples dɛn we di Asirian dɛn bin de, ɛn smɔl smɔl dɛn bin de pripia wan mach we nɔ bin de ambɔg am fɔ go na Babilɔn. . . . Di Famous Battle of Thymbra . . . bin mek in nɛm as di fɔs wɔman pan di Tiatrɪ fɔ di Wɔl. Dis fɛt bin disayd di fate fɔ lɛs Eshia. Sayrɔs bin rɔnata in prɔpati: Arɛbia ɛn Siria bin ɛbul fɔ fɔdɔm bifo am fayn fayn wan, te di big Babilɔn bin tinap in wan pan di bank dɛn na di Yufretis, ɛn i bin de kray pan di pɔsin we bin win di wɔ, i bin vɛks we i bin dɔn win di wɔ trade, ɛn i bin defy di tin dɛn we i bin de tray fɔ du tumara bambay.

I bin kamp bifo di siti, ɛn bigin wan rɛgyula siej. . . . Na sɔm distans frɔm di siti, bɔku bɔku rizɔva dɛn bin de, dɛn bin dig fɔ di rizin fɔ gɛt di wata we nɔ bin de na di Yufretis, ɛn fɔ mek dɛn nɔ gɛt di bad bad tin dɛn we kin apin we dɛn kin put wata insay wan wan tɛm. Bɔku kanal dɛn bin mek wan kɔmyunikɛshɔn bitwin dɛn rizɔva dɛn ya

en di riva. We den opin den kanal den ya, i izi fo mek di wata komot na di say we i de, di bed we di riva lef na di say we i de dray, en wan fri say fo pas na di at pat na di siti we den put opin.

Den bin de selibret di poblik festival dem fo di Babilon pipul dem jos lek aw den bin de selibret wit di rosh we bin rili boku, we bin don dronk, en we den bin de du bad bad tin den, en boku tem den bin de kontinyu fo du som dez en den no bin de ambag den. Sayros bin pik di net bifo wan pan den festival den ya fo mek den kil in plan. .

We Sayros bin de tek undisputed poseshon fo di siti, [God bin intarap di drinkin en revelri fo Belshaza en di Lod en uman den na in eria wit wan supanachoral han raytin na di wol, we Daniel bin intaprit fo am as minin Belshaza bin wej insay di balans en bin fen se i want, en in kingdom bin sheb en gi to di Medes en Pashian den].

Sayros bin don olredi de na di get den na di pales. Di alam bin sawnd, en di Impious Belshazza, we bin de rosh from di ol, sod na in an, bin mit di Pashian den, en wantem wantem den kot am to pis, wit ol in attendant den. . . .

Di day we Belshaza day . . . put wan tem to di sekon Asirian Empaya, BC 536. Di ridokshon pan Babilon bin fala bay di sobmishon fo ol di Asirian teritori den, en di Empaia na Sayros bin de na di not bay di Kaspian en Blak Si, Is bay India, Sawt bay di Arabian si [Pesia Galf] en Itiopia, en na Libia, di Meditarenian, en Akipelag; fo ondestand Eshia Mayno, Siria, Ijipt, Arebia, Asiria, Aminia, Midia, en Pashia; Cyrus en Cyaxares, o, as den kol am insay Skripcho, Darius di Mede, insay shot tem, di govmment bin mek di govmment no muv. Den bin sheb di Empaia to 120 provins den, akodin to di Profet, en den bin pik Satrap, o govno den oba den. . . .

Sayros nomo: Tu ia afta Babilon, Sayaks, di onkul, en Kambis, di papa fo Sayros, day, en i bin lef di wan ol masta fo di Nyu Empaya, BC 534.

Fos not den pan Darios di Mid

1. Josef: ' . . . Bot we Darios tek Babilon, en we in, wit in fambul den we nem Sayros, bin don put wan end pan di pawa we di Babylonian den bin get, i bin ol siksti tu ia. I bin bi Astyages in pikin, en i bin get oda nem bitwin di Grik den.' (Ant.x, 11, 4.)

2. Pulpit Commentary: 'Di tiori we don get di big big sopt bitwin di wan den we de menten di ol de fo Daniel na dat Darius di Mede na Cyaxares II' -- na dat mek, na so astyages en onkul fo Sayros.

'Wi no se 'Gobaru,' o 'Oybaru' -- 'Gbryas' insay Grik -- na Sayros bin pik am fo bi Govno we i win Babilon, en dat, insay di skript fo di Sindschirli monument den, gobris, _____ o

_____. Noto lek Darios, _____.' Notis: Den kin tek blank den we den kin yuz fo skript we den no go ebul fo dupliket wit wi ikwipment den.

3. Intaneshonal Stendad Baybul Ensayklopidya (we den kot we den no yuz kot mak): Darios di Mid (Dan.6: 1; 11: 1) na bin di pikin fo di Ehasuerus (Xerxes) we bin de na di sid fo di Med den (Dan.9:1). I bin get di govmment fo Belshaza di Kaldian we da prins de day (Dan.5:30-31; 6: 1), en den mek am kin oba di kingdom we de na di Chaldeans.

From Dan.6:28 Wi kin infer se Darius bin king kontemporaneously wit Cyrus. Apat from di buk we nem Daniel, den no tok bot Darios di Med in nem bay in nem, pan ol we gud rizin de fo mek i no am wit Gubaru, o Ugbaru, we na di govno fo Gutium, we den se na di Nabunaid-cyrus Chronicle fo mek den pik am bay we den pik am bay Sayros as Govno fo Babilon afta den kech am from di Kaldians.

(a) Gubaru na sontem wan transleshon fo Darius. Di sem radikal leta den na Arabik min 'King,'

'compeller,' en 'restrainer.' Insay Ibru, den pul di rut min 'Lod,' 'Mistress,' o 'Kwin': insay Arameik, 'Maya we get pawa pas olman,' 'olmayti.'

(b) Gutium na bin wan kontri we de na di not pat na Babilon en i bin de insay ol di possibilti insay di tem we Sayros bin de pat pan di provins we nem Midia.

(c) Bot ivin if gutium no bin de pat pan midia da tem de, na bin di kostom fo di Pashian kin den fo pik Mides en bak di Pashian den to Satrapi en to di komand fo di ami den. Na dat mek Darius -Gubaru kin bi mede, ivin if gutium no bin de pat pan midia propa.

(d) Bikos Daniel no eva kol Darios di Mede Kin fo Midia, i no impotant wetin in taytul o pozishon go don bi bifo den mek am kin oba di say we di Kaldian den de. Bikos di say we di pipul den na Kaldian bin de, no bin eva put eni wan pan di midia o Pashia, no pruf no de na di buk we Daniel bin rayt se di posin we rayt am bin eva min fo tok se Darios di Medi bin eva rul [o den no bin don rul] bot eni wan pan di midia o Pashia. [I bin jos no tok natin bot in antesident den pas se in na mede, bot i mek am klia se in na wan impotant posin na di patnaship we di Medes en Pashian den get.]

(e) Den kol Gubaru Govno (Pihatu), en Darios Di Mede, King, noto fo se i no gri wit di we aw i bin de; Bikos trade trade en bak di tem den we di pipul den na Oriental bin de rul trade trade, boku tem den bin de kol di govno den na di provins en siti den kin den.

Pantap dat, insay di Arameik langwej, den no go ebul fo fen wod we fit pas 'kin' fo sho di rula fo wan smol kin-dom, o provins na di empaya.

(f) Dat den se Dayros bin get 120 satrap den onda am no de agens dis; bikos di Pashian wod 'satrap' no get wan patikyula wod, jos lek di English wod 'govno.' Apat from dat, den se Gubaru bin pik Pihatus onda in sef. If di kin-dom we di Kaldian den bin get we i bin get bin big lek di wan we Sagon bin get [722-705 bifo Krays, 'kin na Asiria' (Ayzaya20: 1) i go izi fo mek i pik 120 pan den sab-rula den ya, bikos Sagon bin gi nem to 117 siti den we de onda am en kontri den we i bin pik in prefekt en govna den oba

(g) Di pipul den, neshon den, en langwej den chapta 6 no de agens dis aydentifikeshon;) Dis aydentifikeshon de sopot mo bay di tru tin se no oda posin no de we istri no we den kin min gud gud wan Som,. fo tru, don tink se Dayros di Midia na bin posin we de sho aw Dayros Histaspis bin de trade bot dis don mek i no posibul bikos Darios Histaspis in abit, di tin den we i bin du, en di kin-dom we i bin get, we wi no gud gud wan from in yon monument den en from di Grik pipul den; di wan den we de rayt istri, no tan lek wetin Daniel tok bot Dayros di

Mid. [End of quotation from International Standard Bible Encyclopedia.]

POSTSCRIPT

Den ataya wan oda pej wit wan chot from THE ILLUSTRATED BIBLE DICTIONARY (1980), wit anoteshon den we den don chenj. Den ripresent boku pan wetin den bin fo don tok insay di orijinal anoteshon den if noto fo wan mistek we den memba wan pan Welsi in Lekshon den we den bin pul na di Milenial Harbinger insay Septemba 1830, bot wan istri bot di Medo-Pashian Empaya.

PHYLOLOGICAL NOTE ON XERXES AND AHASUERUS

Di spelin Xerxes na fo tray fo translet to Grik, en from dat to English, di Pashian wod Khshayarsha. Di sem wod insay Ibru bin tek wan we we den bin don mek den voys so dat den go mek Ahashawerosh, en den translet am insay English as Ahasueros. Den se di Ibru wod, en den tink se na di Pashian wod, bin min 'kin.' Den kin yuz am as nem o taytul. Den yuz am na di Buk we Esta rayt wit oda Ibru wod we min kin o advaysa, so dat wi get di wod 'kin Asheros' (1;2,9,16,19; 2:1,12,16,21; 3: 1,6,7,8,12; 10: 1,3).

Chapta 4

Profesi - Kîndom

Daniel Chapta 7

1. As Daniel Pik: Dis chapta get wan drim en vishon den we den kin kômpia to di drim we Nebukaneza bin drim insay Chapta 2, bôt i get sôm tin den we den ad pan am. Insay Daniel in vishon den, i si 4 wayl animal den we tinap fô 4 kîndom den na di wôl we bin de afta densesf, en wan kîndom we go de sote go we den bin get na evin frôm 'di tem we den bin de trade trade' we 'wan we tan lek motalman pikin' bin tek in ples. We olman gri, den tin ya tinap fô di sem kîndom den we Nebukaneza bin de sho na di drim, we bigin frôm Babilon en Nebukaneza as in kîj. Akôdin to Daniel, den bin gi da kîndom de to 'di Midya en Pashia' (5: 28), we den ripresent ya en oda say den as wan kîndom fô di pipul den we den jôyn (luk 6: 8,12,15; Esta 1: 13,14,18 -20;10-2) -- wan Medo-Pashian empaya, if yu want. En we i dôn tek di Babilon empaya, Dayros we kômot na Midya bin get di kîndom (5: 28; kômpia 11: 1). Dôn insay tu-tri ia, akôdin to di wôl istri, we di las wan bin dôn day, Daniel tók bôt di 'riñ we Sayros we na Pashia bin de rul' as i de fala (6: 28; kômpia 10: 1).

2. As Conservative Protestants Versus Roman Catholics and Liberals bin de intaprit am: Di tradishonal we aw di Protestant intaprita den bin de si am na dat di 4 kîndom den we bin de afta densesf na Chapta 2 en 7 na bin di Babilonian, Mido-Pashian, Gris (ô Masidonia), En Roman empaya den, wit di nomba fayv wan di wôl kîndom na Krays in wan, we den bin mek insay di Roman kîj den tem. Bôt di Roman Katolik en fri intaprita den dôn tek boku pan di pipul den na Midya en Pashia as tu empaya instead ôf wan, en dis dôn mek di Gris Empaya na di nomba 4, en Izrel na di nomba fayv. Di Roman Katolik den de du am mô fô kôba di tradishonal Protestant intapriteshon se di 'smôl on' fô di nomba 4 wayl animal (7: 8,19-26) tinap fô di Papa en di rilayshon we i get wit di Roman Empaya. En di wan den we de eksplen fridom we noto Katolik kin du dat bikôs den nò biliv pan profesi we de tók bôt wetin go apin, we den go get fô gri if den gri se di nomba 4 wôl empaya we de na Chapta 2 en 7 na di wan we de na Rom. Bikôs di Roman Empaya nò bin tek di Grikin ples te di fôs sentiword bifo Krays, wit di sobjogayshon fô Siria insay 63 bifo Krays en Ijipt insay 30 bifo Krays, en den de agyu se den rayt di Buk fô Daniel insay di sekôn sentiword bifo Krays

3. Libal en Katolik Intepriteshon Nò Sustainable en Ineffectual: Fô mek di Grikin instead ôf di Roman empaya bi di nomba 4 we Daniel bin want fô bi, nò solv di problem fô Katolik en fridom atôl. Bikôs Daniel bin tók bôt tri wôl empaya den nômô, noto 4, we go tek di Babilon in ples, bôt di istri we nò de na di wôl sho klia wan se di Roman na bin wôl empaya bak, en na di las wan we tek di Babilon in ples.

As, di tem we di nomba 4 wôl kîndom bin de afta densesf, di Gôd we de na evin bin fô mek wan kîndom we de olsay na di wôl we nò go pwel ô tek oda pipul den (2: 3435; 44-45; 7: 13-14, 16). 27). Dis di fridom en Katolik den go mek di kîndom na Izrel. Bôt den nò bin dôn mek dat insay di tem we di kîj den na Gris bin de. Den bin dôn mek am na Saynay insay di ia 1500 bifo Krays, en i bin dôn insay di ia 70 afta Krays we di ami den na Rom bin pwel Jerusêlem, insay di tem we di Roman kîj den ô empara den bin de. En if wi tek am se i bigin insay di 2nd sentiword bifo Krays di tem we Judas Makabios en di wan den we bin de fala am bin get in indipendens frôm di Sirian pat pan di Gris empaya, lek aw di intaprita den we wi dôn tók bôt de du, i bin stil kam dôn insay di ia 70, 1970 afta Krays. en i nò bin de sote go. I nò bin eva bi kîndom bak we de olsay na di wôl.

Apat frôm dat, if wi tink bôt di fayv wôl kîndom we de afta densesf as Krays in spiritual Izrel, as i fô dôn bi -- noto fô dis wôl (Jon 18: 36) -- i nò bin mek am te di Roman kîj den bin de. Bikôs Jon di Baptist en Jizôs en in disaypul den, bifo Jizôs day, den bin de prich am as 'i dôn nia' (Mat.3:2; 4:17' 10:7) ô 'i dôn kam nia una' (Lyuk 10 :7, 11). Arawnd siks mont bifo den nel am pan di kros en get layf bak, Jizôs bin tók se 'sôm pan den de ya we tinap nia de, we nò go eva test day te den si Gôd in Kîndom kam wit pawa' (Mak 9: 1). Dôn, afta we i get layf bak, i mek in

apɔsul den biliv se 'una go get pawa we di Oli Spirit kam pan una' (Di Apɔsul Den Wok [Akt] 1: 8), we i bin dɔn tɔk se den go 'baptayz nɔto bɔku dez afta dat' (v. 5). En, pan Pentikɔst, ten dez afta i go na evin, 'den ɔl ful-ɔp wit di Oli Spirit, en bigin fɔ tɔk ɔda langwej den lek aw di Spirit de gi den fɔ tɔk' (Di Apɔsul Den Wok [Akt] 2: 1-4). Di Spirit in pawa kontinyu fɔ sho bay 'bɔku wɔndaful tin den en sayn den [we] den du tru di apɔsul den' (v.43).

Apat from dat, den bin dɔn tel Jizɔs in mama bifo den bɔn am, se 'i go big, en den go kɔl am di Pikin fɔ di Wan we de ɔp pas ɔlman: en di Masta Gɔd go gi am in papa Devid in tron: en i go rul oba Jekɔb [Izrel] in os sote go; en in kɪndɔm nɔ go dɔn' (Lyuk 1: 32-33). En pan Pentikɔst, bay di inspekshɔn from di Oli Spirit, den bin prich se i dɔn get layf bak en go ɔp na evin fɔ sidɔm na Devid in tron (Di Apɔsul Den Wok [Akt] 2: 22-36) -- dat na fɔ rul di pipul den we de na Gɔd, spiritual Izrel, fɔ Gɔd, lek aw Devid bin dɔn du we i de rul oba bɔdi Izrel. Afta dat, den bin se den bin fri 'di oli wan den en di fetful brɔda den we de insay Krays' from di pawa we daknes get en 'den translet den . . . insay di Kɪndɔm we di Pikin [Gɔd] lek' (Leta Fɔ Kolɔse 1: 2, 13). En we Jɔn bin de rayt di Reveleshɔn nia di end pan di fɔs Kristian senti wɔd, i bin tel in Kristian rida den se, 'Mi Jɔn, [mi] una brɔda en a de tek pat wit una pan di trɔbul en kɪndɔm en peshent we de insay Jizɔs' (1: 9). In ɔda wɔd, Krays in kɪndɔm bin de en na di wan den we bin de 'insay Jizɔs' -- dat na, di wan den we bin de wit am en we de obe am. En ɔl dis na di tɛm we di Roman kɪj den bin de, nɔto di tɛm we di kɪj den na Gris bin de.

4. Fɔ dɔn en wetin i min: So, i tan lek se i nɔ go ebul fɔ avɔyd se di Roman Empaya na bin di nɔmba 4 kɪndɔm we Daniel 2 en 7 tɔk bɔt, en di tɛm we di Gɔd we de na evin go de, go mek wan kɪndɔm we go de ɔlsay na di wɔl en we go de sote go. 'Insay den [di Roman] kɪj den de, di Gɔd we de na evin go mek wan kɪndɔm we nɔ go eva dɔnawe wit, en den nɔ go lef di rayt fɔ rul am to ɔda pipul den: bɔt i go brok brok en dɔnawe wit ɔl den kɪndɔm ya [di 4 bifo am], en a go tinap sote go' (2: 44). En dis involv tin den we get fɔ du wit divelɔpment en di 'ten ɔn' en ɔda 'smɔl ɔn' fɔ di nɔmba 4 wayl animal ɔ kɪndɔm, ileksef wi ebul fɔ no den wit sho ɔ wi nɔ ebul fɔ no den.

5. Divishɔn den fɔ di Fɔs Kɪndɔm: Insay Daniel 2, di nɔmba 4 kɪndɔm bin tinap fɔ di leg en fut (we den tink se na tu) en fut fɪnga den (we den tink se na ten) fɔ di imej we Nebukaneza bin drim bɔt. I go mɔs bi se den tin ya bin tinap fɔ di we aw den bin sheb di Roman Empaya to di say den we den bin de rul na di ist en west, we get 'ten' kɪndɔm ɔ provins den. Insay Daniel 7, den sho di nɔmba 4 kɪndɔm lek wayl animal we get ten ɔn (vs.7,20, 24), we den se na 'ten kɪj den' (en, fɔ tru, den rul den) we kɔmɔt ɔ kɔmɔt insay en we den tɔk bɔt as i bi pat pan di kɪndɔm we den tɔk bɔt (v.24). En insay Reveleshɔn 17, i tan lek bak se wi get di Imperial Rom we den ripresent as animal we get 'ten ɔn' (vs.3, 12, 16). Den wan ya bin tinap fɔ ten kɪj den we di tɛm we den rayt Reveleshɔn nɔ bin dɔn get den kɪndɔm yet, bɔt den go tek den insay tɛm fɔ rul wit di wayl animal en as pat pan in kɪndɔm ɔ empaya fɔ shot tɛm we den tɔk bɔt as 'wan awa' (vs.1217), bifo den pwel di empaya we den tɔk bɔt.

6. Aydentiti fɔ di 'Ten ɔn': Di nɔmba 'ten' nɔ kin bi fɔ presishɔn ten, bɔt i kin bi rawnd nɔmba we de sho ɔl di nɔmba we nɔ de dɔn yet gud gud wan. En pan di wan den we tink se presishɔn ten min se den nɔ get wanwɔd bɔt uswan den mek am. Dat na tru fɔ di wan den we de ol, wi biliv mistek, di Grik fɔ bi di nɔmba 4 kɪndɔm. Fɔ egzampul, Kalumet bin kɔl wan wan kɪj den as: (1) Selikɔs Nikatɔ, (2) Antiɔk Sɔta, (3) Antiɔk

Tiɔs, (4) Antiɔk Kalinikɔs, (5) Selɔkɔs Seraunɔs, (6) Antiɔk di Gret, (7) Seleucus Philopater, we na Antiochus Epiphanes in brɔda, (8) Laomedon, we kɔmɔt na Mitylene, we na Siria en den bin dɔn gi Fenisya, (9) Antigɔn, en (10) di las wan in pikin, Dimitriɔs, we bin get den provins den de, di taytul den fɔ bi kɪj. ɔda wan den lef Dimitriɔs, en bigin wit Alegzanda di Gret, ɔ mek sɔm ɔda chenj. En den ɔl get miks pan di wan den we bin de bifo den en di wan den we bin de da tɛm de, bɔt i tan lek se di skripchɔ den mek den ɔl bi pipul den we bin de da tɛm de.

Di sem tin we nɔ get wanwɔd bitwin di wan den we de tek, wi biliv kɔrekt wan, se di Roman Empaya na di nɔmba 4 kɪndɔm we Daniel 2 en 7. Fɔ egzampul, Adam Klak se 'den kɔl den so:' (1) Di Roman Senate, (2) Grik den, na Ravena, (3) Lombards, na Lombardy, (4) Di Huns, na ɔngaria, (5) Di Alemans, na Jamani, (6) Di Franks,

na Frans, (7) Di Burgundians, na Burgundy, (8) Di Saracens, na Afrika en pat na Spen, (9) Di Goths, na oda pat den na Spen, en (10) Di Saksin pipul den, na Briten. Wan big buk we Horne rayt we nem Introduction to the Critical Study and Knowledge of the Holy Scriptures (1889) gi fayv list den we boku boku masta sabi bukman den rayt, en noto tu pan den no rili di sem pan ol we den ol get som tin den we fiba.

En Straub in Biblical Analysis (1935), we get boku benifit oltogeda, list den tin ya wit ivin mo difrens en wit deti den we den ad: (1) Di Franks, AD 360-749; (2) Ostro-Got den, from 385-523 afta Krays; (3)

Visi-Goths, 398-419 afta Krays; (4) Vandal den, from di ia 429 to 533 afta Krays; (5) Di pipul den na Boga, from di ia 419 to 534 afta Krays; (6) Saksin pipul den, from 449-457 afta Krays; (7) Suevi, from di ia 409 to 585 afta Krays; (8) Gepidi, from di ia 453 to 566 afta Krays; (9) Lombards, from di ia 568-774 afta Krays; en

(10) Istan Empaya, AD 595-1453.

Wetin mek Straub get di Istan Empaya we begin insay AD 595, no klia. Bot i kin bi se na mistek we den mek pan tayp, wit AD 395 we den bin want. Bikos na da de de, wit di day we Emparo Tiodosios, we na di nomba fayv posin we tek Konstantin di Gret in ples, day, den bin sheb di Roman Empaya bitwin in tu boy pikin den, Akadios en Onorios -- den gi Akadios di ista haf wit in kapital na Konstantinopl en Onorios den gi di west af wit in kapital siti na Rom. Di Roman Empaya na di West bin don insay AD 496. Bot di Istan Empaya, o Ist Roman Empaya, we den kin kol bak di Bayzantin Empaya, bin las te Konstantinopl fodom to di Turks insay AD 1453.

Den kam fo kol am di Bizantin Empaya from di Grik torj we nem Bizantin we de na di Bosporos Stret we de sheb Yurop from Eshia, den bil am bak, mek den get wol den, . en Konstantin bin chenj in nem, en i kol am Nyu Rom en mek am di kapital siti fo di wan ol Roman Empaya, en i bin de te di empaya we wi bin don tok bot. Afta da patishon de di Roman lo en boku pan di ol Roman tradishon den bin kontinyu fo de na di Is, pan ol we i no tu te, Latin bin gi ples to Grik as di langwej we pipul den lek, en layf en art bin kam fo bi mo en mo tin den we de apin na di ist. Di choch bin de difren mo en mo bak na di Is en West, we mek boku pipul den no gri en las las, fomal brek en ekskomunikeshon insay AD 1054 we don kontinyu from da tem de.

Di bottom lain, bot, wit riferens to di 'ten' kin o kingdom den tan lek se wi no go ebul fo no presishon udat o wetin den bin bi, if di nomba na rial en difinit instead fo simbolik. Noto jos di patikyula arenjment den we man den don kam wit no gri wit densef, i tan lek se nobodi no mit ol di tin den we di skripcho se.

Insay ol tu di Daniel en Reveleshon, den na pat en pat pan di Roman Empaya bifo i skata, en den ol joyn fo mek wo agens di 'sent den' (Daniel) en di 'Leb,' di 'Lod fo di masta den, en Kin fo kin den' en di wan den we 'wit am' (Reveleshon). En insay Reveleshon, noto jos di Ship en di wan den we bin de wit am bin win den, bot densef, kam fo et di raregal siti (Pegan Rom) en mek i no get posin as posin we de koropt en we de mek i sofa -- na dat mek, i tan lek se den et am tinap fo rul den we bin bi Kristian en ep fo put pegan rilijon onda di kingdom bifo di las wan fodom. En insay Daniel, den bin transfa di pawa from di enimi den fo di oli wan den to di oli pipul densef, jos lek aw i bin bi insay di Roman Empaya we Kristian rilijon bin win pegan rilijon. So, usay Daniel en Reveleshon difren smol pan di ditel den, den jos de sopt densef pas fo agens densef.

Insay Reveleshon, di 'ten' den bin de fos pat pan di 'biest' fo 'wan awa' bifo i go 'into perdition' en we i bin stil de fet wo agens di oli wan den. Bot di Lombards, we wi bin don tok bot na klos to ol di list den we wi don tok bot, bin kam fo bi kingdom, akodin to Straub, insay AD 568 en den kontinyu te to AD 774, we di beginin de na afta di west pat na di empaya fodom insay AD 496. En i bin stil long pasmak afta di empaya don don insay di fos sentiwoad AD (di 300s) to bi posin we de mek Kristian den sofa. Infakt, di beginin de fo ol di 'ten' as Straub bin rayt [AD 360, 385, 398, 429, 419, 449, 409, 453, 568, en 595] tu let fo involv insay di impyrial sofa we di Roman Empaya) pas di abortiv tray we di Apostat Emparo Julian, . AD, 361-63, we na di Frank den nomo, AD 360-749, bin fo don tek pat pan bot no bin tek pat, so fa as wi get eni rekod). Pantap dat, di 'Istan Empaya' as a so, we bin get in fomal

beginin wit difren empara den insay AD 395, no bin eva bi posin we de mek Kristian den sofa, bot na den padi en protekta insted.

Fo don, apat from we den no bin de involv pan di impyrial sofa, ol di ten as den list we Straub bin rayt (wit jos pas af we den dupliket na oda list den) bin kam fo de -- pas di Lombards en di Istan Empaya (of fo di Lombards nomo, if den korekt di de we Straub begin fo di Istan Empaya) -- bifo di Westen Empaya don don, ol di we from AD 360 to 453, o from 116 to 23 ia bifo i fodom. Naw -- if wan de tinap fo wan ia, as den kin kompyutayt am boku tem -- di wan awa we eni wan pan den wan ya bin get pawa wit di wayl animal go bi 1/12 o 1/24 pan wan de -- na dat mek, na wan mont o 1/2 mont! -- we tan lek se i no mek sens, noto jos bikos i shot pasmak bot mo bikos i no rayt di long we den de liv togeda wit di animal as yu kopia am wit di wanwod we den get fo get shot pawa wit am. So, i go tan lek se di 'wan awa' fo bi sontin we de sho wan shot tem we yu kopia am bot we no get wan patikyula tem. En if na so i bi, i no go izi fo mek di 'ten on den' sef de sho sontin pas fo bi jos ten kin o kingdom den we posin kin no. Dis go mek di difrens den we de na di list den we get big big masta sabi bukman den we de tray fo gi den presishon, ileksef den konsavayv o fridom pan den tioloji.

7. Di 'Smol On' fo di Fos Kingdom: we den introduks am na Daniel 7: 8, den se i kam op bitwin di ten on den, bifo den tri pan di fos on den bin pul di rut den.' Den tok neks bot am se i bin de fet wo wit di 'sent den' en win den -- 'te di ol tem kam, en den gi jgment to di oli wan den we de oba di Wan, en di tem kam we di oli pipul den get di kingdom' (vs.20-22 en di oda wan den).

En insay vs.24-27, den tok bot am se i de put tri kin den don, i de tok wod den agens di wan we de op pas olman, i de taya di oli wan den we de pan di Wan we de op pas olman, en i de tink fo chenj di tem en di lo -- en den alaw am fo du am du am fo 'wan tem en tem en af tem' (den kin tek am se na 3 1/2 ia) -- afta dat den kin tek in rul, en 'di kingdom en di den go gi di pipul den we di oli wan den we de oba God in oli wan den de rul, en di big big kingdom den we de onda di wan ol evin.'

'Taym, tem, en af tem' (v.25) apin bak na 12: 6, en insay ol tu, i de tok bot wan tem we den de fet di oli wan den o God in pipul den. I apin bak na Reveleshon 12: 14, sontem den tek am from Daniel in wod den, en i ikwal to 'wan tawzin tu ondrede en skot dez' na vas 6 en na 11: 3, en to 'foti en tu mont' na 11: 28 en 13: 5 -- we ikwal to 3 1/2 ia -- en semweso i ripresent tem we den go mek God in pipul den sofa bad bad wan. Insay Reveleshon, i tan lek se i difren from di 'tawzin ia' we de na Chapta 20: 1-6 we di oli wan den fri from intanashonal en boku kontri den we den de mek sofa, we na di kwaliti bifo en fo shot tem afta di ': tawzin ia.' If den yuz di we aw den de eksplen di Baybul insay di ia fo wan de insay ol tu di tin den, 3 1/2 profet ia go tinap fo 1,260 kalenda ia en di tawzin profet ia go tinap fo 360,000 kalenda ia. Bot i kin bi se den ol tu na sontin we get fo du wit sontin pas fo bi sontin we rili apin, en wan pan den tinap fo shot tem we no get wan kompitishon en di oda wan tinap fo tem we no de don bot we long pasmak.

Liberal en Katolik intaprita den de yuz di 3 1/2 ia na Daniel 7 to di tem we Antiok Epifanis bin fet Izrel en tray fo pul di Ju rilijon, we mek, lek aw den de du, di nomba 4 animal na da chapta de fo bi di Gris empaya, en Antiochus Epiphanes fo bi di 'smol on,' we kam na pawa afta we i pul boku pipul den we bin de fet fo di govement. En di 'tri pan di fos on den' we den pul bifo am (v.8), we den eksplen se na 'tri kin den' we i put don (v.24), som pan di wan den we de eksplen di Baybul tink se na (1) . in broda we nem Selikos di Sekon, we den bin kil, (2) na bin Selikos di Sekon in pikin, Dimitrios I Sota, en (3) na bin Selikos in smol boy pikin o sontem Heliodorus, we in plan fo kil Seleucus wit di intenshon fo put in smol boy pikin na di tron wit insef as rijent -- bot na Antiochus Epiphanes kil am, we insef bin tek di tron en den se na in mek ol di tin den we apin we mek i tek di tron . Fos, yu tink bot dat, i go tan lek se da intapriteshon de go fayn if den get sontin fo du wit Antiok Epifanis wit di nomba 4 instead fo di tod wayl animal en kingdom. Bot we yu tink bot am bak, den sho di ten on den na di vishon as den de di sem tem, bot insay di fridom en Katolik intapriteshon den, boku pan den de afta densef.

As fə Protestant intaprita den, bəku pan den biliv se di nomba 4 wayl animal en kinđom na Daniel 7 tinap fə di Roman empaya en i ikwal to di wayl animal we de na Reveleshən 13: 1-10 en chapta 17, we semweso bin get ten ɔn, den dən get tradishənal en pipul den (bət nɔto wanwɔd) bin tək se di 'smɔl ɔn' we Daniel 7 rayt, tinap fə di Papa. Bət stil, pan di wan den we de du dat, nɔbɔdi nɔ gri bət us diveshən den na di Roman empaya we di tri ɔn den we di Papaship 'put dɔŋ' de sho. Fə egzampul, Straub se 'di Ostro-goths, Vandals, en Burgundians, bikɔs den na bin Arian den pan fet.' Bət Adam Klak se: 'I go bi se den tin ya na bin, 1. Di exarchate of Ravenna. 2. Di kinđom we di Lombard den bin de rul. En, 3. Di stet na Rom.'

Dən Klak eksplen lek dis: 'Den gi di fəs wan to di Pop, Stivin di Sekɔn, bay Pepin, we na bin kiŋ na Frans, insay di ia 755 afta Krays; en dis na bin di pop in prins den we bin de na di tem we i bin de rul. Di sekɔn wan na Chalmen bin gi Sənt Pita, insay 774. Di tɔd wan, we na di stet na Rom, na di pop bin gi am, pan spiritual tin den en pan temporal, en Lɔys we bin de wɔship Gɔd bin kɔnfyus am to am.'

(NOTE: Den kin kɔl di las wan bak Louis I ɔ Louis di Pious, in pikin, en in ples (AD 814-48) fə

Charlemagne as empara na di West. Charlemagne bin dən bi wan Karolingian kiŋ fə di Franks, 714-814, bət Pop Lio III bin krawn am pan Krismas De, 800, as empara bak fə di West, bikɔs i bin dən bi pɔsin we de sɔptɔ am en protekt am fə di papaship emperor in 476. So, Charlemagne bin klem legitimate succession frɔm di Romans.)

Wan ɔda intapriteshən, we den prɛzənt insay di wan den we den rili respekt Pulpit Kɔment, mek di ten ɔn den fə bi ten 'majistri' den na di Roman Ripɔblik, en di empara fə di Roman Empaya we bin fala di Ripɔblik fə bi di 'smɔl ɔn' we den waks big, bifo am tri pan di fəs ɔn den bin 'plɔk ɔp' ɔ 'put dɔŋ.' Wan sɔmari fə in eksplen na dis: As di praymar minin fə di 'ɔn' na pawa, i tan lek se di sɔlv we go mɔs bi na fə tek di 'ten' ɔn den as di majistri den na Ripɔblikan Rom. Den pipul ya na bin, fə tək roughly, ten -- tu kɔnsul, fəs tu prɛta, tu sens, en 4 tribyun. Di Roman kɔnstityushən nɔ bin no atɔl di pawa we di kiŋ bin get; bət, we i kam ɔp afta di ɔda wan den, i absɔb di pawa fə tri pan den majistret ya -- di tributarian, di pretorian, en di sens. Bət i tan lek se dis eksplen nɔ gri bikɔs i de chenj frɔm wan wan majistret to kategori den; en, if di tributarian kategori bin get 4 majistret den, di pretorian bin get tu, en di sensɔn bin get tu, dat de mek wan totel na et instead ɔf tri majistri den we den absɔb!

Ɔgɔstɔs (27 BC-AD 14), granpikin fə Julijs Siza, we bin dən mek di empaya pɔsibul bay we i bi dikteta fə layf ali insay 44 BC, na in nɔmɔ den kil am, bət, pan Mach 15 da ia de as a rizulta, en de bikɔs den nɔ bin no eni empara te 17 ia afta dat we Ɔgɔstɔs bin tek di kiŋ insay 27 bifo Krays, lek aw den dən sho; dən Taybirios (14-37 afta Krays), Kaligula (37-41), Klɔdios (41-54), en Nero (54-68). Afta dat, den bin fet fə shɔt tem bifo Vespasian bi kiŋ, en in sojaman den bin pik di jeneral den we nem Galba, Ɔto, en Vitellius evri wan. Galba bin rigen fə sɔm mɔnt (68-69) en den kil am; Otho (69, Janwari-Epril), en tek in yon layf; Vitellius sɔmtɛm (69) -- di tri dem we de rul wan totɔl ɔnɔl lek 18 mɔnt. Vespasian bin dən no Vitellius en Otho, bət insay di ia 68 afta Krays, in yon sojaman den bin deklare am as empara. We den kam bak frɔm di Is, in ami en Vitellius in ami bin fet en den kil di las wan, en den bin tek Vespasian as empara. Bət i bin dən put wan ɔn nɔmɔ, nɔto tri, -- bəku pipul den we de rayt bət istri nɔ de kɔl eni wan pan den bikɔs den bin de mek lek se den na di empara den pas fə bi bona fide empara den en bak den nɔ bin get wanwɔd we nɔ impɔtant. Bət stil, we wi kɔnt den, na et empara den nɔmɔ bin de bifo Vespasian (we bin de rul wan afta di ɔda, bət, pas fə kɔnt di sem tem) -- en if den fə kɔnt Julijs Siza, nayn nɔmɔ den bin stil de. So, Vespasian nɔ bin ebul fə bi ilevin ɔn we de put 'tri pan di fəs ɔn den' na Daniel 7: 8. Pantap dat, nɔto te Domitian (AD 81-96) wi get wan monsta enitin lek di 'smɔl ɔn' we Daniel bin tək bət, en ivin in nɔ bin put tri ɔn den we bin de bifo am dɔŋ. So, i nɔ izi fə mek enitin bət dis intapriteshən gri wit di prɔfɛt ripreshən.

Di upshot ɔf ɔl dis na dat i tan lek se wi nɔ go ebul fə no fə tru di eksaktɔl aydentiti fə eni wan pan di 'ten' ɔn ɔ di 'smɔl ɔn', if na so den bin want fə du. En pan ɔl we di tin we pipul den lek fə eksplen di 'smɔl ɔn' na dat i bin ripresent di Papa, da aydentifikeshən de nɔto witout in prɔblem den. Apat frɔm di tin we nɔ sho bət di 'tri ɔn den' we den se i dən 'plɔk ɔp' ɔ 'put dɔŋ,' na di tru tin se i nɔ bin get in ɔrijin te sɔm tem afta we Rom fɔdɔm insay AD

476, en arose rather upon the ruins of the western empire -- kwik kwik wan afta ol 'ten on' den bin don yuz storiti wit en as pat pan di 'bist' fo wan 'awa,' i bin de fet di oli wan den en afta dat i bin ton agens di raregal siti we nem Pegan Rom en i klia se i bin ep fo mek Kristian rilijon go bifo pas pegan rilijon na di empaya, en semweso afta di 'biest' we bin de na di kij in Rom bin don go 'into perdition,' ol as den bin don tok insay Reveleshon 17.

NOTIS: Adam Clarke se, 'To nobodi no go ebul dis [smol horn of vs.24-26] aplay so gud o so ful wan as to di pop den na Rom.' En bak: 'If di pawa we di papa get, as on o temporal pawa, den bin want am ya, we go mcs bi, (en wi no se den gi da pawa de insay 755 to Pop Stivin II, bay Pepin, we na bin kij na Frans,) we wi de kont wan tawzin tu ondrd en siksti ia from dat, den brij wi kam na AD 2015.' Pan ol we i se, 'A no de pe atenshon pan den de den ya en a no de disayd fo du kontin,' i tok fayn bot den we i tok bot 8: 14, jcs lek aw wi go notis bak leta.

Chapta 5

Profesi - Kingdom

Daniel Chapta 8

1. Wan Ram en wan I-got tinap fo am: Daniel bin si den tin ya insay in sekon vishon, we den tok bot na Vas 1-8, en we den sho na Vas 15-25.

Di 'ram . . . bin get tu on: en di tu on den bin ay, bot wan ay pas di oda wan, en di wan we ay bin kam las.' Di 'i-got bin komot na di west . . . en . . . bin get wan on we posin kin notis bitwin in yay den.' 'En we i strong, di big on brok; en insted of am, 4 fayn fayn on den bin kam op to di 4 briz den na evin.'

'Di ship we yu si, we get tu on, na den na di kij den na Midia en Pashya. En di raf got na di kij na Gris, en di big on we de bitwin in yay na di fcs kij. En fo di wan we brok, na di ples we 4 bin tinap, 4 kingdom den go komot na di neshon, bot noto wit in pawa.'

Wi kin si se den wan ya ikwal to di sekon en tod animal en kingdom den we Daniel bin drim fcs, insay Chapta 7. Insay dis chapta, di kij den na di Midya en Pashia no tinap fo tu kingdom, bot wan tu kingdom, we difren from fri en Roman Katolik intaprita den, en we gri wit oda skripcho den we den don kol atenshon to. So dis min se di nomba 4 wayl animal we de na Chapta 7 en di leg en fut en fut finga den fo di imej we Nebukaneza bin drim insay Chapta 2, no bin rili tinap fo di Grik, bot di Roman empaya.

Di tu on den we di ship get de sho di pawa den we di pipul den na Midya en di pipul den na Pashia get. Fcs, di pipul den na Midya bin de rul, en leta na di pipul den na Pashia.

Di 'wan notable horn' of di he-goat na bin di fcs kij na di Gris empire, we na bin Alegzanda di Gret. I bin brok bay we Alegzanda day insay 323 bifo Krays Di 'fo notabel on den' we kam op insay in ples de ripresent di divelopment den na in kingdom afta i day bitwin 4 pan in jeneral den. Di wan den we bin strong pas ol na Tolomi, we den gi Ijipt, en Seliks I, we Siria en ol di Ist kam fo bi in yon.

2. Di 'Smol On' fo di I-got Identify: 'Fo wan pan den [from wan pan di 4 on den we de op] wan smol on komot, we bin de waks pasmak, to di sawt, en to di ist, en to di land we get glori' (v.9). Di diskripshon bot am en in pwel pwel den kontinyu te to v.14, wit oda eksplen den na vas 23-27, we begin dis we: 'En insay di las tem fo den kingdom, we di wan den we no du wetin di lo se go ful-op, wan kij we get waya fes en ondastand dak sentens, go tinap. En in pawa go pawaful, bot noto bay in yon pawa, en i go pwel wondaful tin en i go ebul fo du wetin i want, en i go donawe wit di pawaful wan den en di oli pipul den.'

Wit wan konsent, di refrens na Antick Epifans, di gret-gret-gret-gran pikin fo

Selikos I, kin na Siria en di Is. I bin tray fɔ tek Ijipt en stil fa fawe na di Is to in rul, en Palestayn bak, wit speshal tray fɔ pwel Ju rilijon en mek pegan rilijon insay di las wan. Den tɔk bɔt aw i bin pwel di Oli Land en di say we oli, insay di fɔs siks chapta den na Fɔs Makabi en insay Josef, Wars of the Jews, Buk I, 1: 1-4.

Di tɛm frɔm we den dɔti di oli ples te den klin am fɔ bi 'tu tawzin en tri ɔndred mɔnin en ivintɛm' (vs.14, 26). Dis kin min 2,300 mɔnin en 2,300 ivintɛm, so 2,300 dez; ɔ i kin min wan totɛl fɔ mɔnin plus ivintɛm, so 1,150 dez -- wan ivintɛm en mɔnin we ikwal to wan de, lɛk aw i de na Jɛnɛsis 1. Di las wan na sɔntin we istri rɛkɔd den lɛk. Josef bin tɔk bɔt Antiɔk Epifanis se, 'I bin pwel di tɛmpul bak, en i bin stɔp di tin we den bin de du ɔltɛm fɔ mek sakrifays we den bin de sakrifays fɔ day fɔ tri ia en siks mɔnt' (Wɔs, 1, 1: 1), -- we kin bi wan 'raun nɔmba' fɔ 1,150 dez, ɔ tri ia, tu mɔnt, en tɛn dez bikɔs i pas tri ia. Dɔn bak, akɔdin to Fɔs Makabi (chapta 1 en 4), i bin jɔs pas tri ia smɔl frɔm di tɛm we den bil wan igen ɔlta na di tɛmpul na Jerusɛlɛm te Judas Makabiɔs, we na bin Ju pipul den we lɛk in kontri en we bin de bifo pan di gɔvment, bin ebul fɔ go insay Jerusɛlɛm, klin di oli ples, en mek di Ju pipul den wɔship bak we di lɔ en ɔltɛm, we Antiɔk Epifanis bin de na di Is pan a plundering mission en usay i day jɔs afta we i yeri bɔt aw Judas Makabiɔs bin de du bad bad tin den.

Wi fɔ no se di 'smɔl ɔn' we de na di chapta bifo dis wan nɔ go ebul fɔ bi di 'smɔl ɔn' na dis chapta. Pan ɔda tin den, di fɔs wan bin kam ɔp bitwin di tɛn ɔn den fɔ di nɔmba 4 wayl animal, we tinap fɔ di Roman ɛmpaya, en di sɛkɔn wan kɔmɔt frɔm wan pan di 4 ɔn den fɔ di sɛkɔn wayl animal na dis chapta, we tinap fɔ di Griɔk ɛmpaya en we ikwal to di tɔd animal we de na di chapta bifo dis wan. Di Roman ɛmpaya bin get tɛn kiɔdɔm den we bin de da tɛm de. Di Gris ɛmpaya bin sheb to 4. Na insay di las pat pan di istri fɔ di 4 pipul den we Antiɔk Epifanis kam na di say (8: 23) -- lɛk 175 bifo Krays -- 148 ia afta Alegzanda di Gret day insay 323 bifo Krays, en 137 ia bifo di las wan pat pan in kiɔdɔm (Ijipt) di Roman den bin win am insay 30 bifo Krays, afta Siria insay 63 bifo Krays (100 ia afta Antiɔks day Epifanis).

NOTE: We i de tɔk bak bɔt Adam Klak, i mek dis kɔmɛnt pan Vas 14: 'Pan ɔl we i rili, na tu tawzin tri ɔndred ivintɛm en mɔnin, bɔt stil a tink se di prɔfɛt de fɔ ɔndastand ya, lɛk ɔda pat den pan dis prɔfɛt, en i fɔ sho bɔku ia so. If wi dete den ia ya frɔm di vishɔn we di i-got bin si, (Alegzanda in invayd Eshia,) dis na bin . . . Di ia 334 bifo Krays; en tu tawzin tri ɔndred ia frɔm da tɛm de go rich to AD 1996, . . . Dis go mek wi kam nia di tɛm we wi tɔk bɔt [insay] chap. vii.25, usay si di not.' So i go tan lɛk se i kin biliv se di klin we den klin di oli ples get sɔntin fɔ du wit di lɔs we di papaship lɔs di pawa we i get fɔ sɔm tɛm. Dis nɔto fɔ bi ɛndɔsment, bɔt fɔ gi sampul fɔ ɔda intapriteshɔn den.

Chapta 6

Sevinti Wik Daniel Chapta 9

Insay di fɔs ia we Dayrɔs we kɔmɔt na Midya bin de rul di Kaldian den kontri (lɛk 538

BC), Daniel bin ɔndastand di buk den (i klia se Sɛkɛn Kronikul 36: 21 en Jerimaya 25: 11-12; na Jerusɛlɛm bin fɔ dɔn afta sevinti ia, en i nɔ go te igen den go dɔn. Dat bin bi wan magnificent obsession wit am en wan sɔbjɛkt fɔ bɔku prea en beg, wit 'fastin en sak klos en ashis' (v.4). Fɔ ansa dis, den sen di enjel Gebrel fɔ kam tɛl am bɔt ɔda ɛkspiɛriens den we den bin dɔn disayd fɔ in pipul den we nɔ bin de insay di sevinti ia we den bin de as slev (vs.20-27). I tan lɛk se den tin ya go go te to Krays in tɛm, en den bin de tɔk bɔt den as 'sevinti wik' (den kin biliv se na sevinti wik ia, ɔ 490 ia), we den sheb to tri tɛm we na sevin, 62, en wan -- ɔ 49 ia. En na sɔm tɛm we den nɔ bin tɔk bɔt afta we den bin dɔn kɔt 'di ɔnɔyntɛd wan, di prins' (i klia se na Krays), insay di 'midul' insay di 70 wik (dat na di wik afta di 'sevin' en afta dat di 'tri en tu wiks'), di siti en tɛmpul ('sanctuary') go pwel bak -- bay 'di pipul den fɔ di prins' (i klia se di Roman den we Taytɔs, we na prins, bin de lid we leta bi ɛmpara na Rom, we na in bin pwel Jerusɛlɛm en di tɛmpul insay di ia 70 afta Krays).

FJ DEKRI DEN bin de we get fɔ du wit di we aw di Ju pipul den we den bin dɔn kɛr go bak ɛn fɔ bil di tempul ɛn Jerusɛlem bak: (1) Na Sayrɔs di Gret rayt am, insay di ia 536 bifo Krays (Ezra 1: 2-4; Sɛkɛn Kronikul 36: 22-23); (2) Na Dayrɔs di Gret rayt am (Hystaspes), 519 bifo Krays (Ezra 6: 1-12); (3) Na Atazaksis Longimanɔs rayt am, insay di ia 458 ɔ 457 bifo Krays (Ezra 7: 7,11-26); (4) Na Atazaksiz rayt am bak, 445 bifo Krays) (Neimaya 1: 1; 2: 1-8).

If wi bigin insay AD 26, di ia we Krays baptayz, anɔynt am wit di Oli Spirit, ɛn introduks to Izrɛl as Gɔd in Pikin, Jɔn 1: 31-34 (we i bin ol 30 ia, Lyuk 3: 21- 23, we den bɔn am nɔ bin dɔn pas 4 bifo Krays akɔdin to wi Gregorian kalenda), ɛn kɔnt bak 483 ia (sɛvin plus 62 wiks ɔf ia), wi rich na 457 bifo Krays, di fɔs lɔ we Atazaksiz (step pikin fɔ Kwin Esta, fɔ di Buk fɔ Esta) -- we i tan lɛk se i bin wok pas di wan den we bin de bifo. I rili sho bak se den bin nel Krays pan di krɔs afta lɛk 3 1/2 ia we i bin de wok fɔ inɛf, ɔ insay di midul pat pan di 70 wik we Daniel bin de rul we i go 'mek wan tranga agrimɛnt wit bɔku pipul den.' Bikɔs i day, i bi 'di pɔsin we de midul nyu agrimɛnt' (Di Ibru Pipul Den 9: 15 , ɛn bɔku pipul den bin de prich to di Ju pipul den di ɔda 3 1/2 ia insay di 70 'wik,' jɔs afta dat ɔfred to Jɛntayl den ɛn bak to Ju pipul den -- 'to di Ju fɔs, ɛn bak to di Grik' (Lɛta Fɔ Rom 1: 16 DIS BI A RIMARKABLE FULFILMENT of wetin bin fɔ dɔn bi prɛdiktiv prɔfesi ivin if den bin gi am insay di 2nd sentiwoɔd bifo Krays lɛk aw pipul den we fridɔm bin de tɔk, instead ɔf di 6th sentiwoɔd bifo Krays lɛk aw di Buk fɔ Daniel inɛf bin tɔk afta di trut

DI CHAPTA DE TRɔBUL LAYT bak pan Chapta 2 ɛn 7 we i kam pan di tɛm fɔ di tɛm we den bin mek di kɪŋdɔm na ɛvin insay di tɛm we di Roman kɪŋ den bin de, Bikɔs Krays we den bin nel pan di krɔs ɔnda di Roman gɔvɔnɔ Pontios Paylet insay di ia 30 afta Krays ɛn we bin get layf bak tri dez, bin go ɔp na ɛvin ɛn den nɔ bin de si am bay wan klawd, 40 dez afta we i get layf bak (luk Di Aposul Den Wok [Akt] 1: 1-11 I klia se na in 'kam wit di klawd den we de na ɛvin . . . to di wan den we bin de trade trade,' ɛn 'den bin gi am . . . rul, ɛn glori, ɛn kɪŋdɔm, so dat ɔl di pipul den, neshɔn den, ɛn langwej den fɔ sav am: [we] rul na rul we go de sote go, we nɔ go pas [lɛk aw di kɪŋdɔm den we bin de bifo di wɔl go dɔn], ɛn in kɪŋdɔm we we nɔ go pwɛl' (7: 13-14).

Chapta 7

Prɔfesi - Wan Gret Wɔ Daniel Chapta 10-12

1. Chapta 10: 'Insay di tɔd ia we Sayrɔs bin de rul na Pashia, [we bin fɔ dɔn bi 534 bifo Krays] wan tin bin sho Daniel' we get fɔ du wit 'wan big wɔ' (vs1-2). ɛn Chapta 10, 11, ɛn 12 de ɔkup wit am. I de sɔpɔt sɔm pat pan Chapta 8 ɛn 9, ɛn i tɔch pan fring diti den bɔt di Fɔs ɛmpaya, we de divɛlɔp sɔm tin den na Chapta 7. Den bin sen wan ɛnjɛl to Daniel fɔ mek i 'ɔndastand wetin go apin to yu pipul den insay di las dez; bikɔs di vishɔn stil de fɔ bɔku dez' (10: 14). Insay di men tin, i tan lɛk se Chapta 10 ɛn 11 de tɔk bɔt tin den we go mek di Grik ɛmpaya dɔn we di Roman den bin pul Siria ɛn afta dat Ijpt insay di ia 63 bifo Krays ɛn 30 bifo Krays. Dat go bi 'bɔku dez' afta den dɔn gi di vishɔn. ɛn den kin tink se Chapta 12 na di eschatological, ɔ i get fɔ du wit di las tin den we dɔn apin na istri. I pɔsibul se di las pat na Chapta 11 get sɔm tin den bak we de tɔk bɔt di tɛm we dɔn pas.

2. Chapta 11: Insay dis chapta, wi get skech den bɔt di istri ɛn fɔdɔm we di Medo-Pashian ɛn Gris ɛmpaya den bin fɔdɔm we den sho Daniel -- bɔt we i tan lɛk se nɔbɔdi nɔ go de na di tron igen, ɛn di ɛmpaya na Pashian pas Midian . Den tɛl Daniel se, 'Luk, tri kɪŋ den go tinap na Pashya; ɛn di nɔmba 4 wan go jɛntri pas den ɔl fa fawe, ɛn we i strong bikɔs ɔf in jɛntri, i go mek ɔlman fɛt di kɔntri na Gris' (v.2).

DIS WE DEN BI TɔK INSAY DI TɔD IA WE SAIRɔS, we na bin kɪŋ na Pashia, ɔ 534 ia bifo Krays we i bin get 4 ia mɔ fɔ rul, den bin tek am insay wi ɔrijinal autlayn fɔ 'Di Buk we Daniel rayt' se na in na di fɔs wan pan di tri ia. Dat na bikɔs i as den bin tink se i go bi se Smerdis (we den kin kɔl bak Bardiya, ɛn we den rayt am as dat na wan chɔt we den ataya to di autlayn we wi jɔs tɔk bɔt) nɔ go kɔnt am as kɪŋ bikɔs ɔf den tin ya we di Nyu Kɔlumbia Ensayklopidia bin tɔk bɔt:

'Smerdis , dc528 bifo Krays, Sayrɔs di Gret in sɛkɔn pikin, we na bin kiŋ na Pashia. Dɛn kin kɔl am bak Bardiya. Na in brɔda Kambiz di Sɛkɔn bin kil am, ɛn i bin kip di kil we dɛn kil am sikrit. Patizithes, we na di Majian we bin de kia fɔ Kambiz in pales, bin pul Kambis (we bin de kampen na Ijɪpt), put in yon brɔda Gwamata bifo fɔ mek i tan lɛk Smedis ɛn tɛl am se na in na kiŋ. Afta we dɛn bin rul fɔ sevin mɔnt, dɛn bin pul di lay lay Smedis (521 bifo Krays) ɛn kil am. Darius, na mi tek Guamata in ples.'

Bɔt, if dɛn kɔnt di lay lay Smerdis (ɔ Bardiya), lɛk di chɔt we wi tɔk bɔt ɔp, dɛn nɔ go kɔnt Sayrɔs insay di tri kiŋ dɛn we nɔ tinap yet na Pashia, ɛn di list fɔ di tri, ɛn afta dat wan nɔmba 4, . go bi lɛk dis: Cambyses II (530-522 BC yuz di de dɛn we wi bin dɔn tɔk bɔt ɔp), Smerdis (522 BC), Darius Hystaspes (522-486 bifo Krays), ɛn Xerxes I (486-465 bifo Krays).

As dɛn bin se na di ɔrijinal autlayn, Zaksis I na bin di wan we jɛntri pas ɔlman ɛn we gɛt pawa pas ɔlman pan di kiŋ dɛn na Pashia

-- i go mɔs bi se na di Ahasuerɔs we de na di Buk we Esta rayt. I bin atak Gris bɔt dɛn bin win am na Salamis (480 bifo Krays), we bin mek Pashia de dɔŋ ɛn Gris bin de na di asɛndans te leta Pashia fɔdɔm to di Gris kiŋ, Alegzanda di Gret insay 330 bifo Krays Fɔ di kiŋ dɛn na Pashia we bin de rul di tɛm we i bin de go dɔŋ, si di chɔt we wi dɔn tɔk bɔt.

VAS 3 ɛN 4 GET REFERENS TO ALEXANDER DI GREAT ɛn in Gris kiŋdɔm. We i day insay 323 bifo Krays, in kiŋdɔm nɔ bin gɛt frɔm in pikin dɛn bɔt i bin sheb am bitwin in jɛnɛral dɛn we bin ebul fɔ du am -- di wan dɛn we bin ebul fɔ du am na Selikɔs I Nikatɔ ɛn Tɔlɔmi, we bin get Siria ɛn ɔl di Is, ɛn Ijɪpt wit Libya ɛn Itiopia (luk v 34), we dɛn kiŋdɔm dɛn bin de rul te di Roman dɛn tek dɛn ova insay di ia 63 bifo Krays ɛn 30 bifo Krays, ɛn dɛn kɔl dɛn insay dis chapta 'kiŋ na di nɔt' ɛn 'kiŋ na di sawt,' rispektful wan.

VAS 5 TRU 20 gi wan rɔnin sɔmari fɔ di rilesɔn bitwin di 'kiŋ' na di nɔt' ɛn di 'kiŋ na di sawt' te to di tɛm we Antiɔk ɛpifanis bin bi 'kiŋ na di nɔt'.

VAS 21 THROUGH 35 de tɔk bɔt di tɛm we Antiochus Epiphanes bin de, ɛn in rilesɔn wit di 'kiŋ na di sawt' ɛn wit di Ju pipul dɛn na Palestayn, ɔnda 'kɔvinant' wit Gɔd -- di 'kɔvinant' we dɛn tɔk bɔt na Vas 22 ɛn 32 . we, akɔdin to Sɛkɛn Makabi 4: 33-38, dɛn bin kil am. 'Sship dɛn we Kitim bin mek: insay Vas 30, masta sabi bukman dɛn gri se na ship dɛn we kɔmɔt na Rom. At le tu transleshɔn dɛn (Moffatt, ɛn Goodspeed) get Roman ɔ Rom. (Dɛn bin yuz 'Kittim' fɔs fɔ di Ayland na Sayprɔs, bɔt dɛn kam fɔ yuz am to ɔda eria dɛn we de krɔs di Mɛditarenian Si we de na di west pat.) ɛn difrɛn kɔment dɛn de tɔk klia wan bɔt di patikyula istri we Rom bin du we mek Antiɔk ɛpifanis lɛf in ekspedishɔn agɛns Ijɪpt ɛn go bak na Siria, bɔt i go blem Izrɛl we i de go bak na in kɔntri, i dɔti di oli ples ɛn tek di wan dɛn we de kɔntinyu fɔ de bɔn ɔfrin, lɛk aw dɛn tɔk am na Vas 30 ɛn 31.

Vas 32 to 35 kin tɔk bɔt di tɛm we di Makabi dɛn bin de. Sɔm pipul dɛn tink se Vas 35 na hint bak fɔ di Kristian dispens -- sɔntɛm fɔs to di tɛm we di Gris suprimi bin dɔn as i pas to di Roman dɛn, yet sɛkɔndari to di ɛnd fɔ istri. Bɔt i tan lɛk se fɔ biliv tin dɛn we pipul dɛn kin biliv ɔ fɔ du bad, nɔ mek sens.

VAS 36 THROUGH 39 dɛn intaprit dɛn difrɛn we dɛn -- sɔm de yuz dɛn fɔ Rom -- in kiŋ (ɛmparɔ). ɔda pipul dɛn de si dɛn jɔs as kɔntinyu ɛn jɛnɛral diskripshɔn fɔ Antiɔk ɛpifanis -- pan ɔl we i kin ikwal to wan soja lida we di ɛmpara sɛn. Vas 37 kin get tin dɛn we de tɔk bɔt aw pipul dɛn nɔ bin de wɔship Tamuz ɔ Adonis mɔ, we dɛn se i bin rili lɛk uman dɛn, ɛn ɛni ɔda gɔd we de na di eria. I go abop instɛd pan di ɛp we fɔrina gɔd go gi am (vs.38-39).

VES 40 TRO 45 dɛn intaprit di sɛm we difrɛn we, wit sɔm tink se 'am' na Vas 40 de tɔk bɔt 'di kiŋ' na di paregraf we de bifo. Ilɛksef dat kɔrɛkt ɔ nɔ kɔrɛkt, i kin stil aplay ɛn sɔntɛm i kin apin, to di Roman ɛmpara ɔ in sojaman kɔmanda na Ijɪpt ɛn Siria (inklud Palestayn), we di 'kiŋ na di sawt' ɛn di 'kiŋ na di nɔt' bin de agɛns dɛnsɛf. (nɔto

stil Antiochus Epiphanes) da tem de di pawa we di las tu pipul den get bin de kam pas to Rom. Oda pipul den tink se i de tok bot, at ol simbolik wan bak if noto oltogeda, to di end of tem -- se 'im' na Vas 40 de tok bot di antichrist (di presumed major human agent of Setan in Reveleshon 20: 7-10), en dat simbolik wan di kin den na di 'not' en 'sowt' de sho se den de agens am. Bot dat de gi wok we no get wanwod wit di tin den we den sho te naw na di Buk we Daniel rayt. En i tan lek se di 'tem fo di end' na Vas 40 go mos tok bot di end fo di Gris empaya as di las tin den we i don lef bien de kam onda di rul we Rom de rul. Bot di we aw di Roman den bin de rul no bin fo min se trobul go don fo Daniel in pipul den.

Chapta 8

Di Tem Fo Di End Chapta 12

1. Vas 1-4: Di tin we wos pas ol go kam yet -- di end fo di Ju stet, bot noto in pipul den we go de bien God, pan ol we den go day o na enimi den an, bikos i fo don de wan layf we go get layf bak fo get blesin we go de sote go -- 'layf we go de sote go' fo di wan den we de du wetin rayt, en 'fo mek pipul den no respekt den sote go' fo di wan den we no de du wetin rayt -- we di Nyu Testament tich se go bi na di end fo tem (Jon 5: 28-29; 6: 39,40,44,54; 11: 24; Fos Leta Fo Korint 15: 20-24). Dis kin bi di 'tem fo di end' na Vas 4. If na so i bi, di teks kin de se noto ol wetin de insay dis chapta wi go ebul fo ondastand bifo da tem de. I go mos bi se dat na tru, mo as di de den, we den kin tok bot mo o smol we no izi fo ondastand. Bikos ivin Krays, we i bin de na dis wol, i no bin no ustem di tem go don (Matyu 24: 36), en i no sho am from da tem de.
2. Vas 1 Agen: Dis get fo du wit 'tem we trobul bin de, we no eva bi from we neshon bin de ivin te da sem tem de.' En na da we de Jizos bin tok bot aw den bin pwel Jeruselem en di tem we di Ju pipul den bin de rul (we bin apin insay di ia 70 afta Krays): 'Bikos da tem de, big big trobul go kam, we no eva bi from di tem we di wol begin te naw, no, . en i no go eva de' (Matyu 24: 21). So i posibul se Jizos en Daniel bin de tok bot di sem tin we bin apin. Jizos bin gi instrokshon fo in disaypul den na Jeruselem en Judia fo ronawe, en akodin to Yuzibios in Ecclesiastical History, 'den bin komot na di siti en go de na wan patikyula tony we de bien di Jordan, we den kol Pela' (Buk III, Chapta 5). Maykel, 'di ay enjel' (Jud 9), we wi don tok bot na Daniel 10: 13,21 se God de yuz am pan tin den we no izi fo du, na in di wan we de tich Daniel tok bot am as 'di big big prins we tinap fo yu pipul den pikin den, . ' wit di ashurant se 'da tem de [we den tok bot na dis chapta] Maykel go tinap' -- i klia se fo ep God in tru tru pipul den. En sontem den bin tek am fo ep di oli wan den fo ronawe go na Pela we den bin want fo pwel Jeruselem.
3. Vas 5-7: We Daniel aks se, 'Aw long den wondaful tin ya go don?' den bin tel am se 'i go bi fo som tem, tem, en af; en we den don fo brok di oli pipul den pawa, ol den tin ya go don.' I no go izi fo mek den tok bot di sem tin we den tok bot na 7: 23-28. Di tem eliment we den tok bot kin don min 3 1/2 ia, o 1,260 dez, wit wan de we tinap fo wan ia; o i kin jos bi wan simbolik refrens to wan indefinite by nevertheless limited duration -- wan we no de te te di tem don. I kin tok bot di tem te to di wan we de na Reveleshon 11: 14, we 'Di kingdom na di wol don bi wi Masta in kingdom, en in Krays in kingdom' -- we, in sef, i kin bi se na fo tok bot di win we Kristianiti ova peganizm na di Roman empire en in big big persecuting pawa brok in di 4th senchri AD
4. Vas 8-9: Bot, Daniel se: 'A yeri, bot a no ondastand. En imbin tok, "Go yu way, Daniel; bikos den kin lok di wod den en sial den te di tem we di end go kam,' Na dis na di end we den tok bot na di vas den we de bifo am wantem wantem, i tan lek se i de bifo di tem don, o na di wan we den kin min na Vas 2-4, 5 . we i tan lek se na di end pan tem? Di posin we rayt den not ya kin shem fo tink se na di fos wan, bot i no gri fo tok wetin i biliv.
5. Vas 10: Den bin tel Daniel bak se: 'Boku pipul den go klin densef, en mek densef wayt, en den go klin; bot di wiked wan go du bad, en nobodi no go ondastand; bot di wan den we get sens go ondastand.' Sontem dis no min fo ondastand ol di tin den we Daniel bin no bot we no izi fo ondastand, bikos in sef no bin ondastand ol den tin ya.

Bɔt i fɔ rifer to ɔndastandin inof fɔ no se di las blɛsin na fɔ get bay we pɔsin fetful to Gɔd, ɛn na dat nɔmɔ, ileksef i kɔst ileksef na layf na dis wɔl inɛf. Bikɔs day nɔto di ɛnd, lɛk aw dɛn sho na Vas 2 ɛn 3.

6. Vas 11-13: Dɛn tin ya get fɔ du wit tɛm dɛn bak, we dɛn dɔn ɛksplɛn difrɛn we dɛn, bikɔs nɔto inof infɔmeshɔn de fɔ mɛk ɛni intapriteshɔn we dɛn gi shɔ. ɛn pan ɔl wetin dɛn bin tɔk, i tan lɛk se sɔntɛm dɛn nɔ bin de tink se Daniel go ɔndastand di minin. Dɛn tɛl am se, 'Bɔt go yu we te di ɛnd kam; bikɔs yu go rɛst, ɛn yu go tinap na yu lɔt, we di de dɛn dɔn.' I go mɔs bi se in 'rɛst' go de bitwin in day ɛn layf bak, da tɛm de i go tinap na wetin go bi in 'lɔt, na di ɛnd ɔf di de dɛn' -- i go mɔs bi se na di ɛnd ɔf tɛm na dis wɔl, we Krays go kam fɔ get layf bak di wan dɛn we dɔn day, lɛk aw di pat dɛn we wi bin dɔn tɔk bɔt ɔp we wi de tɔk bɔt Vas 1-4.

Bɔt di 'tɛm fɔ di ɛnd' na Vas 4 nɔ fɔ ikwal wit di tɛm we dɛn dɔn di tɛm dɛn we dɛn tɔk bɔt na Vas 11-12, lɛk aw i de dɔŋ ya: 'ɛn frɔm di tɛm we dɛn go pul di bɔn ɔfrin we dɛn kin bɔn ɔltɛm, ɛn di tin we dɛn kin du we de mɛk pipul dɛn nɔ get natin, go de fɔ wan tawzin tu ɔndrɛd ɛn naynti dez. Blɛsin fɔ di wan we de wet ɛn kam to di tawzin tri ɔndrɛd ɛn fayv ɛn tati dez.' If dɛn bin want fɔ kɔmpia dis wit di ɛnd fɔ tɛm na dis wɔl, wetin mɛk Jizɔs, we i bin de na di wɔl, nɔ bin no di tɛm we i go kam bak (Matyu 24: 36)?

Na di ɔda say, if dɛn bin mɛk am fɔ dat, wetin na bin di statin pɔynt -- dat na, fɔ pul di 'kɔntinyu bɔn ɔfrin' ɛn fɔ sɛt di 'abomination that maketh desolate'? (1) Yu tink se na di dɔti we Antioch ɛpifanis bin mɛk di tempul na Jerusɛlɛm insay di ia 168 bifo Krays? ɔ (2) na wetin bin apin we di Roman dɛn bin pwɛl Jerusɛlɛm ɛn di tempul (Matyu 24: 15-18), we i tan lɛk se di fɔs wan na bin ɛgzampul? ɔ (3) na bin 'di dɔti tin we de mɛk pɔsin nɔ get pɔsin' fɔ ɔndastand bɔt 'ɛnitin we dɛn put in ples fɔ, ɔ we dɛn dɔn sɛt fɔ agɛns, Gɔd in ɔdinans dɛn, in wɔship, &c.,' lɛk aw Adam Klak ɛn sɔm ɔda pipul dɛn se ? Pantap dat, if na di las wan, us tin we go apin leta na di infɔmeshɔn we dɛn gi Daniel, ɛn aw wi fɔ no?

As, wi get tu tɛminal deti -- 1,290 dez ɛn 1,335 dez, difrɛns na 45 dez, ɔ wan ɛn af mɔnt. Yu tink se dɛn tin ya tinap fɔ di biginin ɛn di tɛm we di ɛnd go dɔn, ɔ ɔda tin? ɛn, yu tink se dɛn fɔ tek dɛn as rial de dɛn, ɔ ɔndastand dɛn as de we tinap fɔ wan ia lɛk aw Izikɛl 4: 6 ɛn sɔntɛm ɔda prɔfɛt instans dɛn? ɛni we aw i bi, dɛn nɔmba dɛn ya nɔ go ebul fɔ sho di ɛnd fɔ tɛm na di wɔl if dɛn bigin wit ɛni wan pan di ia 168 bifo Krays ɔ di ia 70. If wi tek wan de fɔ min wan ia, 1,290 ia ɛn 1,335 ia afta 168 bifo Krays, dat go mɛk wi jɔs rich insay di ia 1132 bifo Krays ɛn afta Krays 1177, rispekɔful wan. ɔ, if wi de fala AD 70, dat go stil jɔs briŋ wi dɔŋ to AD 1360 ɛn AD 1405, rispekɔful wan. Bɔt, if dɛn tinap fɔ di ɛnd fɔ tɛm na di wɔl, us tin we dɔn ɔlɛdi pas, if ɛni wan de, de sho di biginin pɔynt, so dat wi go no se di ɛnd dɔn nia fɔ kam, lɛk aw difrɛn pipul dɛn dɔn de tɔk fɔ lɔŋ lɔŋ tɛm ɛn bɔku pipul dɛn de tɔk we bɔku pipul dɛn we lɛk fɔ mɛk pipul dɛn fil bad insay wi yon tɛm de insist pan?

Yet, if di tɛminal de dɛn we wi dɔn tɔk bɔt nɔ riprɛsɛnt di ɛnd ɔf tɛm, wetin dɛn riprɛsɛnt, ɛn aw wi fɔ no? Dɔn bak, wetin na di 'abomination we de mɛk pipul dɛn nɔ get natin' we de sav as di biginin de? Adam Clarke tɔk bɔt dɛn tin ya: 'Adrian in tempul, we dɛn bil na di ples we Gɔd in tempul bin de na Jerusɛlɛm [lɛk AD 135], di chɔch fɔ Sɛnt Sofia bin tɔn to

Mohammedan moskɛt [AD 1453], &c., &c., kin bi dɛn kɔl am bad bad tin dɛn we de mɛk pipul dɛn nɔ get natin.

Sɔntɛm Mohammedanism kin bi di abominɛshɔn; we sprang up in AD 612. If wi kɔnt wan tawzin tu ɔndrɛd ɛn naynti ia, ver.11, frɔm da tɛm de, i go briŋ wi dɔŋ to 1902, we wi kin presum frɔm dis kɔlkyulɛshɔn, se di rilijɔn fɔ di FɔL PɔFɛT go du am nɔ de win di wɔl igen, we di ia we wi de naw, we na 1825, na sevinti sevin ia nɔmɔ de fa frɔm am.' If Adam Klak bin ebul fɔ kam bak na di wɔl insay di tɛm we wi de naw, wetin i go get fɔ tɔk bɔt di 'sɔntɛm' we i bin dɔn du pas 160 ia bifo?

Dat na bin jɔs 'sɔntɛm,' bɔt, we dɛn nɔ bin put am as sɔntin we pɔsin fɔ no. Bɔt Straub, insay in Biblical

Analysis, pej 129-32, ol di tem den don wok aut presishon, we no get eni 'i posibul,' 'sontem,' o 'sontem,' en i kam wit wan las de we na 'lek AD 2370 .' So, wi de ad naw wan rivyu fo di tin den we i tok, we de kol atenshon to di wiked tin den en di tin den we no gri wit wetin i tok. Chapt 9

Analysis of Straub's 'Analysis'

FOS: (1) Fo ignore di fact se di 2300 'ivin en monin' we de na 8:13-14 kin min 1,150 dez en i kin tok bot di tem we di oli ples bin pwel en we den bin don stop fo di 'kontinyu fo bon ofrin' bitwin di koz we Antioch Epifans bin mek en di klin we den klin am en di fo mek ol di sakrifays den we den bin don mek bak onda di lidaship fo Judas Makabios, en (2) semweso fo ignore di testimoni we Josef bin gi (War of the Jews, I, 1: 1) se Antiochus Epiphanes 'spoil the temple, and put stop to the constant practice fo mek sakrifays fo day fo [onli] tri ia en siks mont,' we na di 1,150 dez apraksimat, (3) i mek i min 2,300 dez fo som en evri de fo ripresent positiv wan ia -- na dat mek, 2,300 ia, begin wit 170 BC en don wit AD 2130. (Dat na bin in fos fulfilment; wan sekon, per Straub, bin begin wit di pwel pwel we di Roman den bin pwel di tempul insay di ia 70 afta Krays, en i go don insay di ia 2370 afta Krays).

(Wi no nid fo kap di de we wi bin don tok bot na 170 BC instead of 168 BC we den yuz na den not ya, bay di kronoloji we 1 Makabi den rayt. Bot i tan lek fo mek wi protest se Straub no tek di tru tin bot di ristorschon no akseptabl to God, fo we no baybul sopot no de we den cit o we i tan lek se i de, pan ol we i imply as mo insay di wan den we de kam bien).

SEKON: I tok bot wan 'Justified' o 'Cleansed' Sanctuary Which is The Christ,' we no gri wit wetin i de du. Di rizin we mek i du am na: 'Di lbru wod we den translet 'klin' (tsadaq) insay di komon veshon den, min, fo tru, 'posin we den gri fo du wetin rayt,' o 'we den rayt fo du wetin rayt.' Bot stil, na di oli ples na di tempul na Jeruselem, noto Krays, na in Daniel bin tok bot se i doti en den stop fo du in savis te den klin am (o 'den gri fo mek i du wetin rayt' o 'den rayt am,' fo yuz di wod den we Straub tok), 2,300 ivintem en monin den leta, o lek AD 2130, bifo di Ju pipul den (en dat mek enibodi, fo 'di Ju fos,' di Roman den 1: 16.) kin woship we i gri wit! Yet na so di konklushon de fala lojik wan from Straub in shift from wetin di baybul rekod rili se, so dat i go ikwal di klin we di tempul klin wit di akseptens we di Ju pipul den gri wit Krays -- we na wetin i de du, se: (1) 'Na de noto oli ples we den don gri fo we den bin don tok bot te den tek Krays as di tru en we God gri wit,' en (2) se di '2300 ia go don we di Di Ju pipul den kin gri fo tek di oli ples we 'de rayt' o we 'klin' we na di Krays.' Dat get fo min se sontin no rayt wit in ekseji.

TOD: In 'Time Periods of Daniel 12' sef tan lek se na arbitri, konfyus, en pan som we den i no gri wit densef. Straub go fos kot, don wi koment den go fala.

1. 'Fo fala di Ju pipul den we no gri wit Krays (Rom 11: 8), wan tem fo de we den go chenj we go TEMINET [emphasis added] na 'di tem fo di end' fo di 1260 ia tem (Dan.12:1 -3 Rom 11: 12, 15, 23, 25) .

Koment: I tan lek se Straub get di wod 'di tem fo di end' fo Daniel 12: 1-3 from v.4, en i go tan lek from da teks de fo aplay to di end of tem na di wol we di wan den we don day go get layf bak. Bot i no go te igen, i go klia se i no de du am so. (Bifo dat, akodin to in kolkuleshon den we wi fo notis wantem wantem don ya, di 1,260 ia tem we wi de tink bot go don lek 2130 afta Krays, we go mek i begin fo bi lek 870 afta Krays. Dat go min bak se di tem we wi don tok bot op na di Ju pipul den konvshon, we di beginin n de de, de termin n leta pas AD 2130.)

2. 'Di 'DESOLATION' (Dan.12:13-14) den kin kol am bak 'di tem fo trobul' (Dan.12:1), na dat mek I TEMINET [emphasis added] na 'di tem fo di end' fo di tem (lek AD 2130.)'

Koment: Dis tok klia wan di de we wi tok bot op. Bot di pat we i tok bot na 12: 13-14 (we i go mos bi se na 12: 11-12, as no Vas 14 no de) fo di 'deslshon' we i tok bot, tok bot aw i fo tek as 'wan tawzin tu ondrad en naynti dez.' ' o, as Straub go kolkul, 1290 ia, we go don lek 2160 afta Krays, instead fo don lek 30 ia bifo dat lek 2160 afta Krays

2130 -- wan de we i no tɔk bɔt klia wan. En bifo i dɔn, i go get ɔda tɛm we 'we go dɔn lɛk 2370 afta Krays,' ɔ lɛk 110 ia so afta dat.

3. 'Bitwin di ɛnd fɔ di tɛm we na 1260 ia (wan tɛm, tɛm, ɛn af) (Dan.12: 7-10), ɛn 'di tɛm fɔ di ɛnd' fɔ di 2300 ia we wi de tink bɔt, na wan fɔs tɛm fɔ kɔnvɛnshɔn fɔ di Ju pipul dɛn (Dan. 12: 7-10), we dɛn tɔk bɔt insay di langwej, 'Bɔku pipul dɛn go klin dɛnsɛf, ɛn mek dɛnsɛf wayt, ɛn dɛn go klin' (luk Rom 11: 15-24). 'Afta i prɛzɛnt dis kɔnvɛnshɔn muvmɛnt, Daniel ɛkstɛnd di rial tɛm to 1290 ia, 'tɛ di tɛm fɔ di ɛnd' fɔ dis tɛm we dɛn no get pipul dɛn (Dan.12: 9-11).'

Kɔmɛnt: Na ya dɛn de ikwal di 1,260 ia we 12: 7-10 get wit di wan we de na 12: 1-3 na No. 1 we de ɔp, we no get wan dawt se i kɔrɛkt. Bɔt di ɔda pat pan wetin dɛn tɔk de sho se i tan lɛk se dɛn no gri wit wetin dɛn de tɔk. I de put wan intaval 'bitwin di ɛnd fɔ di 1260 ia . . . (Dan.12:7-10), ɛn 'di tɛm fɔ di ɛnd' fɔ di 2300 ia we wi de tink bɔt,' we se get 'fɔs tɛm we di Ju pipul dɛn go chɛnj' (Dan.12: 1-3).

In ɔda wɔd, wetin dɛn bin tɔk fɔs as 'wan tɛm we dɛn kin chɛnj we kin dɔn na 'taym we di 1260 ia tɛm dɔn' (Dan.12: 1-3)' naw dɛn se na 'bitwin' dat ɛn wan tɛm we bin dɔn afta dat we na 2300 ia. (We, per No.2 above, ɛnd 'about AD 2130'), ɛn dɛn kɔl am 'wan fɔs tɛm we di Ju pipul dɛn bin chɛnj (Dan.12:1-3).'

Asso, na di nɛks pej, 132, dɛn se di sɛm we se: 'Di 1260 ia we Daniel 12: 7 dɔn dɔn wit DI BEGINNING OF THE CONVERSION PERIOD OF THE JEWS (30-ia tɛm, di Ju pipul dɛn kɔnvɛnshɔn).' ɛn dat de agɛns di tɔk klia wan se 'tɛm fɔ de we dɛn go chɛnj we go dɔn na 'di tɛm we di 1260 ia tɛm go dɔn' (Dan.12: 1-3),' we dɛn tɔk bɔt bɔku tɛm ɔp, ɛn we go dɔn lɛk 2100 afta Krays, akɔdin to di kɔlkyulɛshɔn dɛn we wi bin dɔn tɔk bɔt we Straub bin du.

Nɛks Straub se Daniel 'ɛkstɛnd di aktual tɛm to 1290 ia, 'tɛ di tɛm fɔ di ɛnd' fɔ dis desolɛshɔn tɛm, ɔ jɔs ɛkstɛnshɔn fɔ di wan we de na No.2 ɔp. Bɔt wi kin tink se i min di las wan. Dis alɛgd ɛkstɛnshɔn fɔ 30 ia, wi tek am se na in rizin fɔ limit di 'priliminary' ɔ 'beginning' tɛm fɔ di kɔnvɛnshɔn fɔ di Ju pipul dɛn to 30 ia.

Bɔt, if dat na bin rili ɛkstɛnshɔn fɔ di 1,260 ia to 1290 ia, wetin mek yu no tink se ilɛk wetin na di tɛm we dɛn kɔnvɛnshɔn na dat 'de dɔn' na 'di tɛm we di ɛnd' fɔ di 1,260 ia tɛm fɔ 'Dan.12 :1-3' na insɛf sɛf ɛkstɛnd bay 30 ia instead fɔ muv ɛn limited to da 30 ia ɛkstɛnshɔn de? Dat go at least mek di kɔnfyushɔn ɛn difrɛns we dɛn dɔn notis no de. I go betɛ bak fɔ gri wit wetin i tɔk lɛk dis: 'Afta Daniel dɔn prizɛnt dis kɔnvɛnshɔn muvmɛnt, i ɛkstɛnd di rial tɛm to 1290 ia.' 'Aktual tɛm' fɔ wetin, if nɔto fɔ di 'kɔnvɛnshɔn muvmɛnt'?

4. 'We Daniel stil de tɔk bɔt aw di Ju pipul dɛn go chɛnj, i mek di tɛm go tɛ to 1335 ia, we dɔn pas 45 ia 'di tɛm we di wɔl go dɔn,' to wan tin we no get nɛm we get fɔ du wit di tɔpik. Dis go dɔn lɛk AD 2175 (Dan.12: 12-13).

'Di wan ol tɛm we di Ju pipul dɛn bin chɛnj, na lɛk 75 ia so.'

Kɔmɛnt: I bɛar fɔ rɛpit se, if di tin dɛn we wi dɔn tɔk bɔt ɔl fɔ ad pan di totɛl we na 75 ia nɔmɔ di Ju pipul dɛn dɔn chɛnj, Straub no gi ɛni adɛkwayt rizin fɔ am. Wetin mek yu no bɛgin wit di 'X' nɔmba fɔ di ia bifo 'di tɛm fɔ di ɛnd' fɔ di 1,260 ia tɛm na Daniel 12: 1-3, ɛn ɛkstɛnd dat bay di 30 ia we i se, dɔn di nɛks 45 ia we i sɛt fɔdɔm, mek wan totɛl 75 plus 'X' ia?

Agɛn, i no tan lɛk se i stɛnj se insay wan vishɔn (Chapta 10-12) ɛn ivin insay wan chapta (12), wan tɛm fɔ de fɔ wan givɛn abit ɛn rizin we dɛn prɔfɛsi (di 3 1/2 ia we dɛn intaprit bay Straub as i rɛprɛsɛnt 1,260 prɔfɛt ia) ɛn afta dat, per Straub, i kin go tu tɛm wantɛm wantɛm, to 1,290 ɛn to 1,335 ia risɛktpvɔli? Yu tink se di fɔs tu pipul dɛn bin mek mistɛk, ɔ di Masta we bin de gi Daniel di infɔmɛshɔn we dɛn bin de tɛl am, bin chɛnj in maynd tu tɛm kwik kwik wan? ɔ, yu tink se wan intapritɛshɔn difrɛn frɔm Straub in mɔ lɛk?

FɔT: 'Krays prɛzɛnt sɛkɔn fulfilment fɔ di 'abomination of desolation we dɛn tɔk tru Daniel di prɔfɛt' (Mat.24:15), we bɛgin frɔm we Taytɔs bin pul Jerusɛlɛm insay di ia 70 afta Krays, we bin dɔn arawnd AD 2370.

'We di Ju pipul den bin tray fɔ mek den get bak den sanktua savis, i bin rili nɔmal fɔ mek sɛkɔn fulfilment go fala as Providential defeat of their plan den fɔ du sɔntin. No oli ples nɔ de we den bin dɔn tɔk se den go gladi fɔ te den tek Krays as di tru ɛn Gɔd gladi fɔ am.'

Kɔment: Akɔdin to wetin wi dɔn tɔk bɔt, Krays bin kansel ɔl di tin den we den bin dɔn tɔk bifo dat to Daniel ɛn wit kɔnfidens we Straub bin eksplen am so gud gud wan, bikɔs i bin ekstend di ples we nɔ get pipul den fɔ ɔda 195 ia, ɔ te to AD 2370. Akɔdin to Straub, di ples we nɔ get pipul den de dɔn wit di Di Ju pipul den aksept Krays as di 'apɔv oli ples,' bɔt i nɔ de dɔn te lɛk AD 2370, we go bi so bi bɔt di tɛm we den go gri fɔ tek den.

Wetin wi fɔ mek wit ɔl den pɔfɛt rivishɔn ya, if na dat den rili bi? Wit ɔl di problem den we Straub in fayn fayn intapriteshɔn de mek, i tan lɛk se i jɔs rid bɔku tin insay di Baybul tɛks we nɔto Gɔd bin want, ɛn i nɔ get op fɔ kɔntrayd inɛf apat frɔm dat. Bɔt dis kayn tin nɔto tin we nɔ kɔmɔn we i de trit man den we nɔ get inspekshɔn wit pɔfɛsi we nɔ apin. Fɔ tru, i fayn fɔ wi fɔ tek tɛm wit dogmatism wisɛf, ɛn tek tɛm wit di ayli strɔkchɔ skim dɛm we ɔda pipul den de du, pan den kayn eria den de.

Finally, i kin bi se wi go get fɔ wet wit Daniel te di tɛm we di ɔltime end de bifo wi go ɔndastand pɛsishɔn ɛn kɔmplit di impɔtants fɔ ɔl wetin den rayt insay in narativ. Bɔt wi kin ɔndastand inɔf fɔ nɔ se fɔ mek den tek wi frɔm Gɔd wi fɔ bi loyal to am ɛn wi fɔ rɛdi fɔ day if nid de pas fɔ kɔmpɔmis wi loyalty. Fɔ dis layf nɔ de dɔn am ɔl, bɔt i get fɔ get layf bak ɔ 'fɔ go de sote go' ɔ 'fɔ shem ɛn fɔ mek wi nɔ tek tɛm sote go' (12: 2), dipen pan di we aw wi de ansa Gɔd.